

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**HOSPODÁŘSKÁ TRESTNÁ ČINNOST PROTI
PRŮMYSLOVÝM A AUTORSKÝM PRÁVŮM SE
ZAMĚŘENÍ NA PADĚLÁNÍ A NAPODOBENÍ
UMĚNÍ**

Autor práce: Denisa Chlandová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Stanislav Kazbunda

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Denisa Chlandová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Hospodářská trestná činnost proti průmyslovým právům a proti autorskému právu se zaměřením na padělání a napodobení umění

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Economic Crimes Against Industrial Rights and Against Copyright Focusing on Art Forgery and Imitation

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

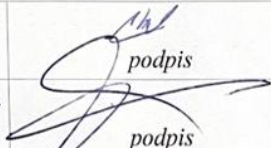
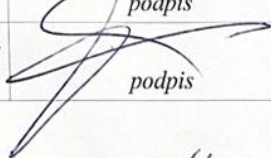
Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Stanislav Kazbunda

Datum zadání bakalářské práce: Květen 2024

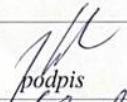
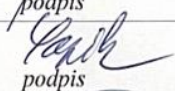
Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce bude přiřadit zobecnitelné příznaky k daným typům hospodářské trestné činnosti proti průmyslovým právům a proti autorskému právu tak, aby mohlo být definováno, zda subjekt páchá nebo je na subjektu páchána trestná činnost.

Vedlejší cíl bakalářské práce se bude zaměřovat na nedostatečnou efektivitu současných metod detekce a následně budou koncipovány návrhy na zlepšení prevence padělání a napodobování umění.

Student: Denisa Chlandová	23.5.2024 datum	 podpis
Vedoucí práce: Mgr. Stanislav Kazbunda	23.5.2024 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	27.5.2024 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	27.5.2024 datum	 podpis
Rector: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	27.5.2024 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Stanislava Kazbundy za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

CHLANDOVÁ, D. *Hospodářská trestná činnosti proti průmyslovým a autorským právům se zaměřením na padělání a napodobení umění: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 67 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Stanislav Kazbunda.

Klíčová slova: Padělání a napodobení umění, autorské právo, autor, průmyslové právo, umění.

V teoretické části se práce okrajově zaměřuje na pojem hospodářské trestné činnosti. Poté je podrobně zkoumán pojem autorského a průmyslového práva. Následně je práce blíže zaměřena na problematiku padělání a napodobení umění. V této části je řešeno, jakým způsobem pracují padělatelé, a jakými metodami jsou následně padělky odhalovány.

V praktické části bylo využito dotazníkového šetření a rozhovoru s odborníky. Závěr práce tvoří kazuistika. Praktická část je zaměřena na preventivní metody a efektivitu metod při odhalování padělků. Zároveň zkoumá, zda je k této trestné činnosti možné přiřadit zobecnitelné znaky.

ABSTRACT

CHLANDOVÁ, D. *Economic Crimes Against Industrial Right and Against Copyright Focusing on Art Forgery and Imitation: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2025. 67 pgs. Supervisor: Mgr. Stanislav Kazbunda.

Key words: Art Forgery and Imitation, Copyright, Author, Industrial Right, Art.

The theoretical part of the thesis briefly focuses on the concept of economic crime. It then examines the concepts of copyright and industrial right in detail. Subsequently, the thesis delves into the issue of art forgery and imitation. This section explores the methods used by forgers and the techniques employed to detect forged artworks.

The practical part utilizes a questionnaire survey and interviews with experts, with the conclusion of the thesis comprising a case study. The practical section focuses on preventive measures, the effectiveness of methods for detecting forgeries, and examines whether it is possible to assign generalizable characteristics to this type of crime.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Hospodářská trestná činnost.....	11
3 Autorské právo	12
3.1 Průmyslové právo	13
3.2 Autorské dílo	14
3.2.1 Druhy autorských děl	16
3.3 Autor a spoluautor.....	17
3.4 Historie autorského práva	19
3.5 Mezinárodní autorské právo.....	20
4 Definice umění	22
5 Padělání a napodobení umění.....	23
5.1 Práce padělatelů	26
5.2 Odhalování padělků	27
5.2.1 Rentgenové a infračervené záření	28
5.2.2 Spektrografická analýza	29
5.2.3 Další využívané metody	30
6 Praktická část	32
6.1 Cíl výzkumu	32
6.2 Stanovení hypotéz	32
6.3 Metodika	32
6.3.1 Metodika sběru dat	32
6.3.2 Technika sběru dat	33
6.3.3 Výzkumný soubor	33
6.3.4 Realizace výzkumu	33
6.3.5 Analýza dat.....	34
7 Rozhovor	35

7.1	Hlavní oblasti	35
7.2	Srovnání rozdílných názorů	37
7.3	Shrnutí analýzy.....	38
8	Dotazníkové šetření.....	40
8.1	Výsledky dotazníkového šetření	40
8.2	Vyhodnocení hypotéz.....	49
9	Kazuistika.....	51
10	Diskuze.....	54
	Závěr	57
	Seznam použitých zdrojů	59
	Seznam zkratk	62
	Seznam tabulek a grafů	63
	Seznam příloh.....	64
	Přílohy	65

Úvod

Hospodářská trestná činnost představuje významný problém, který ovlivňuje nejen ekonomiku, ale i právní jistotu. Mezi formy této kriminality patří porušování autorských a průmyslových práv, při němž se autorka zaměří zejména na padělání a napodobování uměleckých děl. Neoprávněné kopírování, výroba a distribuce falzifikátů nejen poškozují původní autory a majitele práv, ale také snižují důvěru v trh s uměním.

Padělatelé využívají stále propracovanější metody k vytváření padělků, které jsou někdy obtížně rozeznatelné od originálů. Na druhé straně se však vyvíjejí moderní technologie a odborné postupy, jež umožňují jejich identifikaci.

Teoretická část práce je rozdělena na čtyři hlavní kapitoly. Mezi ně patří: Hospodářská trestná činnost, autorské právo, definice umění, padělání a napodobení umění. Praktická část pak dále obsahuje čtyři hlavní kapitoly, jímž jsou: Rozhovor, dotazníkové šetření, kazuistika a diskuze.

V kapitole hospodářská trestná činnost se autorka zabývala její definicí samotného pojmu, charakteristikou, výčtem trestných činů a příčinám, kvůli kterým dochází k páchání této trestné činnosti. Tato kapitola není obsáhlá jen úzce nastiňuje tuto problematiku.

V kapitole autorského práva probrala autorka tuto problematiku hlouběji. Je zde uvedeno průmyslové právo, které úzce souvisí s právem autorským. Autorka zde vysvětlila pojmy, které jsou nejdůležitější. Především pak: Autorské dílo a jeho druhy, definice autora a spoluautora. Autorka taktéž vymezila historii tohoto práva a souvislost s mezinárodním právem.

V Kapitole definice umění autorka povrchově vymezila tento pojem, aby mohla být dostatečně pochopena další část bakalářské práce - padělání a napodobení umění.

Padělání a napodobení umění se autorka věnovala nejvíce. Vymezila historii a popsala, jak padělatelé pracují. Dále se zaměřila na techniky a metody, které jsou nejvíce využívány při odhalování padělaných děl.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je přiřazení zobecnitelných příznaků k daným typům hospodářské trestné činnosti proti průmyslovým a proti autorským právům, tak aby mohlo být definováno, zda subjekt páchá, nebo je na subjektu páchána trestná činnost. Vedlejší cíl je následovně zaměřen na nedostačenou efektivitu současných metod detekce padělků a budou koncipovány návrhy na zlepšení prevence padělání a napodobení umění.

Praktická část bude řešena pomocí jak kvalitativní, tak i kvantitativní metody a závěr práce bude následně obohacen vybranou kazuistikou s případem padělání umění.

Kvalitativní metoda bude řešena pomocí řízeného polostrukturovaného rozhovoru s odborníky. Rozhovory budou vedeny dva, přičemž první byl s policií a druhý s majitelem aukčního domu.

Kvalitativní metoda bude řešena pomocí dotazníkové šetření. To bylo zasíláno na policejní stanoviště s jinou věcnou příslušností, aby mohl být definován náhled, jak na tuto problematiku nahlíží policie ČR.

2 Hospodářská trestná činnost

Ačkoliv se hospodářská trestná činnost neřadí mezi násilné trestné činy, má velký dopad jak na stát, tak i na jeho občany. Negativní vliv je především z ekonomického hlediska, jelikož narušuje hospodářskou strukturu, a tím ohrožuje i důvěru veřejnosti.

Hospodářskou kriminalitu lze charakterizovat podle tří hlavních projevů. Musí se jednat o protiprávní ekonomické jednání, kterým byl dosažen finanční prospěch na úkor konkrétního ekonomického subjektu, a musí naplňovat skutkovou podstatu konkrétních trestných činů.¹

V hlavě VI zákonu č. 40/2009 sb. Trestního zákoníku jsou uvedeny hospodářské trestné činy. Radíme mezi ně: „*Trestné činy proti měně a platebním prostředkům, trestné činy daňové, poplatkové, devizové, trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou, trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu*”.²

Hospodářská kriminalita je jevem, který je neustále měnícím se. Způsoby a formy při kterých dochází k páčání této trestné činnosti se mění hlavně v závislosti na ekonomických podmínkách státu. Jedná se tedy o náročnější postup při odhalování a dokazování této trestné činnosti.³

Příčiny hospodářské kriminality se prolínají a stále se objevují nové. Mezi hlavní příčinu je možné zařadit vliv společenského prostředí, v němž je společnost často rozdělená na majetné osoby a běžné občany, přičemž běžní občané se potýkají s finančními problémy a hledají jiné způsoby, jak se obohatit. To však neznamená, že tato trestná činnost je páčána převážně těmito běžnými občany. Velice často se zde setkáváme s tzv. ”Bílými límečky”- jedná se o pachatele, kteří jsou úspěšní a inteligentní, ale i tak se dopouštějí trestné činnosti v tomto ohledu. Jelikož se nejedná o násilnou trestnou činnost, je mnohdy společností považována za normální až samozřejmou.⁴

¹ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ I. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 278.

² ČESKO. *Zákon č. 40/2009 sb. Trestní zákoník* (tiskový zákon). In. Sbíрка zákonů, Česká republika. 2023.

³ FRYŠTÁK, M. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 164.

⁴ FRYŠTÁK, M. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s. 182-187.

3 Autorské právo

Samostatné autorské právo (dále jen „AutP“) tvoří důležitou součást k velké skupině práv k nemotným statkům, které se dotýkají široké oblasti lidské činnosti, a to nejen ve spojitosti s uměním nebo kulturou, ale i těch, které jsou spojeny s průmyslem a obchodem. V širším smyslu slova se tedy jedná o soubor právních norem upravujících právní vztahy, které souvisí s vytvářením a užíváním příslušných předmětů ochrany.

Mezi hlavní předměty autorských děl patří např. díla umělecká, vědecká díla nebo počítačové programy. Dále do této skupiny patří i umělecké výkony, jako jsou výkony zpěváků nebo herců, zvukové záznamy, zvukově-obrazové záznamy. Řadíme sem i vysílání, do kterého je možné zařadit televizní nebo rozhlasové vysílání, přičemž takové dílo je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora.⁵

Úzce souvisí i s občanskoprávními vztahy a z tohoto hlediska musíme autorský zákon (dále jen „AutZ“) chápat jako lex specialis, jinak řečeno zákon zvláštní. Setkáváme se s ním z velké části denně a ani si to neuvědomujeme, např. když posloucháme hudbu, sledujeme filmy nebo seriály, či používáme-li sociální sítě. S rozvojem internetu a digitální sféry je snazší porušovat toto právo, někdy si totiž ani samotná osoba neuvědomuje, že k porušení práv dochází.⁶

Pojem AutP je také chápán z pohledu objektivního a subjektivního. Z pohledu objektivního se jedná o soubor právních norem upravujících společenské vztahy, které vznikají z tvorby a společenského uplatňování uměleckých, literárních a vědeckých děl, které jsou následně označovány jako autorská díla. Nejedná se jen o právní normy obsažené v tomto zákoně, ale je možné zahrnout sem i normy obsažené v jiných právních předpisech, které rovněž regulují uvedenou kategorii právních vztahů. Z pohledu subjektivního se jedná o oprávnění, která vznikají autorovi daného díla a která je možno realizovat v tomto vztahu.⁷

AutP je možno rozdělit na dva systémy podle toho, od kdy se dílo stává dílem autorským. Jsou dvě možnosti: zda se autorským dílem stává po zápisu do rejstříků nebo po samotném vytvoření. Tyto systémy je možné nazvat jako evropský kontinentální

⁵ FALADOVÁ, A. *Autorská právo v praxi*. Praha: FCC PUBLIC, 2015. s. 7.

⁶ KOLEKTIV. *Autorské právo. 2015*. Praha: Občanské sdružení Medias res, 2015. s. 26-28.

⁷ ŠEBELOVÁ, M. *Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, 2006. s. 9-10

systém a anglosaský systém. U kontinentálního systému práva vznikají samotným vytvořením díla. Zde je kladen důraz na osobnost autora a jeho tvůrčí myšlení a dílo je považováno za zvláštní osobnostní projev. Autorem může být jen fyzická osoba. Tento systém je typický pro většinu evropských zemí. V anglosaském systému oproti tomu ochrana zaručena až po registraci díla v rejstříku autorských děl. Autorem může být kromě fyzické osoby i osoba právnická. Tento systém je typický pro Velkou Británii nebo Spojené státy americké. Mezi další velice zásadní rozdíl spadá to, že u Kontinentálního systému nejsou AutP. převoditelná, není tedy možná práva prodat nebo se jich vzdát, zato u anglosaského systému jsou práva převoditelná a je zde možnost se jich vzdát.⁸

Důraz na tuto problematiku neustále roste, a to hlavně ve sféře ekonomické, v níž funkce záleží na výzkumu nebo vývoji, které se snaží chránit. Pokud by si tato práva důkladně nestřežila, mohla by jejich nápady získat konkurence. Musí tedy mít znalosti, jak tato práva zákonně chránit, aby jejich podnikání mohlo růst a nedocházelo ke ztrátám.

Podle trestního zákoníku 40/2009 sb. v díle 4 jsou rozeznány čtyři trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu. Těmi jsou: „§268 porušení práv k ochranné známce a jiným označením, §269 porušení chráněných průmyslových práv, §270 porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, §271 padělání a napodobení díla výtvarného umění”⁹

3.1 Průmyslové právo

Dalším důležitým pojmem v této problematice je pojem duševního vlastnictví, který se objevuje především v průmyslovém právu, ale úzce souvisí i s právem autorským. V závislosti na oblasti, kde se vyskytuje, je duševní vlastnictví možné rozdělit na tyto dva typy.

Duševní vlastnictví je možno označit jako souhrn právních norem upravujících vztahy, které vznikají při tvůrčí činnosti. Předmětem následně nejsou věci nemovité nebo

⁸ ŠEBELOVÁ, M. *Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, 2006. s. 13-14.

⁹ ČESKO. *Zákon č. 40/2009 sb. Trestní zákoník (tiskový zákon)*. In. Sbíрка zákonů, Česká republika. 2023.

movité, ale nehmotné statky. Vztahuje se tedy k autorským dílům, průmyslovým vzorům, ochranným známkám a dalším.¹⁰

Průmyslové vlastnictví je následně užší pojem, který utváří výsledek duševního vlastnictví. Je rozděleno na objektivní a subjektivní smysl. V objektivním smyslu je definováno jako souhrn právních norem, které upravují společenské vztahy, které následně vznikají z činností fyzických nebo právnických osob a výsledkem jsou nehmotné předměty. V subjektivním smyslu jde o oprávnění fyzických nebo právnických osob k určitým předmětům průmyslového vlastnictví.¹¹

Průmyslové vlastnictví klasifikuje předměty na výsledky tvůrčích činností a na výsledky netvůrčích činností. Za tvůrčí činnosti jsou označovány vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory a další. Za výsledky netvůrčí činnosti se považují ochranné známky, označení původu nebo obchodní firmy.¹²

3.2 Autorské dílo

Autorské dílo je přesně definováno v AutZ, autorská díla tedy musí přísně splňovat podmínky ukotvené v tomto zákoně. Definice autorského díla je v § 2 zákona č. 121/2000 Sb. následující:

„(1) Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.

¹⁰ PAVLAS, R. *Průmyslové a autorské právo*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2012. s. 144.

¹¹ HORÁČEK, R. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2. Vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012. s. 51-52.

¹² PAVLAS, R. *Průmyslové a autorské právo*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2012. s. 145-146.

(2) Za dílo se považuje též počítačový program, fotografie a výtvar vyjádřený postupem podobným fotografii, které jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvozem. Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvozem a jejíž součásti jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným. Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu a databáze k ochraně se neuplatňují.

(3) Právo autorské se vztahuje na dílo dokončené, jeho jednotlivé vývojové fáze a části, včetně názvu a jmen postav, pokud splňují podmínky podle odstavce 1 nebo podle odstavce 2, jde-li o předměty práva autorského v něm uvedené.

(4) Předmětem práva autorského je také dílo vzniklé tvůrčím zpracováním díla jiného, včetně překladu díla do jiného jazyka. Tím není dotčeno právo autora zpracovaného nebo přeloženého díla.

(5) Sborník, jako je časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava nebo jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu splňuje podmínky podle odstavce 1, je dílem souborným.

(6) Dílem podle tohoto zákona není zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.¹³

Z uvedeného textu lze odvodit následující pojmové znaky: jde o dílo umělecké, vědecké nebo literární, které musí splňovat dvě základní podmínky, aby dílo mohlo být považováno za autorské. První podmínkou je vytvoření díla pomocí jedinečné tvůrčí činnosti autora. Druhou podmínkou je shledávání toho, že je vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě.

Jedinečnost díla lze vnímat jako originální výtvar tvůrčí fantazie neboli výkon osobnosti autora. Tuto originalitu je potřeba chápat jako autorskoprávní individualitu. Dílo tedy nikdy nemůže být to, co již existuje, nebo je zaměnitelné. Je tedy nemožné aby

¹³ ČESKO. Zákon č. 121/2000 sb. Autorské právo Průmyslová práva (tiskový zákon). In. Sbírka zákonů, Česká republika. 2014

vznikla dvě stejná díla, která vznikla nezávisle na sobě. Pokud ovšem tato situace nastane, musí tedy být jedno dílo falzifikát, nebo nedošlo k dostatečné tvůrčí činnosti autora.¹⁴

Pod pojmem objektivně vnímatelná podoba je možné říct, že dílo je srozumitelné alespoň pro určitou skupinu lidí; neznamená to, však že dílu musí rozumět každý. Ne každý je schopen číst notový zápis nebo rozumět znakové řeči.¹⁵ Je možné ho vnímat aspoň jedním ze smyslů, může být zachyceno na papíře, plátně nebo v podobně elektronické.

Dílo je možné zachytit trvale, ale i dočasně, nemusí mít tedy svůj trvalý hmotný základ. AutZ podle §9 stanovuje, že pokud je dílo zničeno, jeho práva existují dále. AutZ dále stanoví, že chrání i díla nedokončená a názvy nebo jména postav, pokud splňují zákonné podmínky. Dílo není nutné registrovat ani přihlašovat, vzniká v okamžiku svého vyjádření ve vnímatelné podobě.¹⁶

3.2.1 Druhy autorských děl

Autorská díla se dělí podle jejich podoby, AutZ definuje v § 2 odst. 1 základní výčet druhů děl, jako jsou dílo literární, hudební, dramatické, výtvarné, fotografické, slovesné, choreografické, audiovizuální, kinematografické, architektonická, užitého umění, kartografické, pantomimické.¹⁷ Kvůli tomuto základnímu rozdělení však není z autorské ochrany vyloučeno žádné dílo, které bude splňovat zákonné podmínky podle § 2 odst. (1), ani jakékoliv dílo, které není výslovně uvedeno.

V této bakalářské práci se autorka nebude zabývat definicí všech autorských děl, ale blíže se zaměří na definici díla výtvarného a díla užitého umění, jelikož tyto definice jsou pro tuto bakalářskou práci nejdůležitější.

Výtvarné dílo podle Marie Šebelové zní následovně: „*Je dílo, které vyjadřuje tvůrčí myšlenku výrazovým prostředkem tvaru nebo barvy. Podle toho, zda působí v ploše nebo prostoru, se rozeznávají díla dvourozměrná a trojrozměrná. Charakteristickou*

¹⁴ ŠULC, P. *Autorské právo v otázkách a odpovědích*. Praha: Pierot, 2012. s. 78-80.

¹⁵ ŠEBELOVÁ, M. *Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, 2006. s. 27

¹⁶ ŠEBELOVÁ, M. *Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, 2006. s. 27

¹⁷ ČESKO. *Zákon č. 121/2000 sb. Autorské právo Průmyslová práva (tiskový zákon)*. In. Sbíрка zákonů, Česká republika. 2014.

zvláštností děl výtvarných je jejich bezprostřední spojení s hmotou, která má důležitý význam i z hlediska realizace autorského práva.”¹⁸

Podle této definice je tedy možné říci, že výtvarné dílo nachází svou jedinečnost propojením tvůrčí myšlenky a hmoty a dává mu tak konkrétní podobu. Tvar a barva jsou posléze prostředky, kterými autor vyjadřuje svoji vizi a umožňuje tak divákům interakci s dílem.

Dílo užitého umění podle Marie Šebelové zní: „*Řadí se mezi díla výtvarná a ač jde o dílo umělecké, nepůsobí pouze esteticky, ale jde o dílo, které lze užít v každodenním životě. Jedná se např. o umělecké oděvní kolekce, umělecké sklo, umělecký nábytek, uměleckou keramiku.*”¹⁹

Dílo užitého umění poukazuje na to, že může vstoupit do běžného života a stát se součástí každodenních činností člověka. Jedná se o určité umělecké prvky v dané věci a činí pro člověka příjemnější pocit a v mnoha případech rozvíjí i jeho fantazii.

3.3 Autor a spoluautor

Jak již bylo zmíněno, autorem se v České republice může stát pouze a jedině fyzická osoba, naproti tomu může být např. ve spojených státech Amerických autorem i právnická osoba. Aby se osoba stala autorem, nemusí splňovat žádné zákonné podmínky, jako jsou vzdělání nebo živnostenské oprávnění, ani zde není žádné věkové omezení. V případě nezletilého autora je ale potřeba zákonného zástupce. AutZ v §5 definuje autora následovně:

„(1) Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila.

(2) Autorem díla souborného je fyzická osoba, která je tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala; tím nejsou dotčena práva autorů děl do souboru zařazených.”²⁰

¹⁸ ŠEBELOVÁ, M. *Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, 2006. s. 32

¹⁹ ŠEBELOVÁ, M. *Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, 2006. s. 32

²⁰ ČESKO. *Zákon č. 121/2000 sb. Autorské právo Průmyslová práva (tiskový zákon)*. In. Sbíрка zákonů, Česká republika. 2014.

Výkon AutP může vykonávat i právnická osoba jedná se především o zaměstnanecká díla. Tato díla jsou na veřejnosti zveřejňována pod jménem právnické osoby. Může tomu být např. u manuálů nebo návodů k použití.²¹

Práva samotného autora jsou rozdělena do dvou typů, a to osobnostní práva a majetková práva. Osobnostní práva se zabývají pouze osobou a její smrtí. Osobnostní práva je možno najít v § 11 AutZ, kde se tato práva vztahují na zveřejňování díla, sám autor tedy rozhoduje o prvním uveřejnění díla. Dále se také vztahuje na nedotknutelnost svého díla, nikdo jiný není oprávněn dílo nijak měnit nebo upravovat bez souhlasu autora. Dalším významným osobnostním právem je, že i po smrti autora si nikdo nesmí nárokovat autorství k danému dílu. Osobnostních práv se autor nemůže vzdát.²²

Majetková práva autora se vztahují na užití jeho díla a na udělování práv jiné osobě. Majetková práva jsou v AutZ uvedena v § 12. Mezi hlavní práva užití díla se řadí rozmnožování díla, rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny, pronájem díla, půjčování, vystavování a sdělování díla veřejnosti, přičemž tento výčet je uveden taxativním způsobem.

Dále je definice spoluautora přímo definována v AutZ a to v § 8:

„(1) Právo autorské k dílu, které vzniklo společnou tvůrčí činností dvou nebo více autorů do doby dokončení díla jako dílo jediné (dílo spoluautorů), přísluší všem spoluautorům společně a nerozdílně. Na újmu vzniku díla spoluautorů není, lze-li výsledky tvůrčí činnosti jednotlivých spoluautorů do díla odlišit, pokud tyto nejsou způsobilé samostatného užití.

(2) Spoluautorem není ten, kdo ke vzniku díla přispěl pouze poskytnutím pomoci nebo rady technické, administrativní nebo odborné povahy nebo poskytnutím dokumentačního nebo technického materiálu, anebo kdo pouze dal ke vzniku díla podnět.

(3) Z právních úkonů týkajících se díla spoluautorů jsou oprávněni a povinni všichni spoluautoři společně a nerozdílně.

²¹ FALADOVÁ, A. *Autorská právo v praxi*. Praha: FCC PUBLIC, 2015. 21

²² ŠEBELOVÁ, M. *Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, 2006. s. 41-42

(4) O nakládání s dílem spoluautorů rozhodují spoluautoři jednomyslně. Brání-li jednotlivý autor bez vážného důvodu nakládání s dílem spoluautorů, mohou se ostatní spoluautoři domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle soudem. Domáhat se ochrany práva autorského k dílu spoluautorů před ohrožením nebo porušením může i jednotlivý spoluautor samostatně.

(5) Není-li dohodnuto mezi spoluautory jinak, je podíl jednotlivých spoluautorů na společných výnosech z práva autorského k dílu spoluautorů úměrný velikosti jejich tvůrčích příspěvků, a nelze-li tyto příspěvky rozeznat, jsou podíly na společných výnosech stejné.“²³

Za spoluautora se tedy považují dva či více autorů, kteří se společnou tvůrčí činností podíleli na vytvoření díla. Toto dílo musí být také nedílné a jediné. Jejich práva jsou poté bez rozdílu, všem tedy náleží stejná práva a povinnosti, pro nakládání s dílem je také potřeba souhlasu všech spoluautorů bez rozdílu. O spoluautorství se nejedná, pokud jeden přispěl pouze radou, nebo dal k vytvoření díla pouze impulz.

3.4 Historie autorského práva

Vznik a vývoj AutP souvisí úzce s vynálezem knihtisku, tedy v 15. století n. l. I když samostatné prvky právní ochrany můžeme nalézt v mnohem dávnějších dobách, a to u starých Římanů a Řeků, kde se ochrana týkala hlavně autorství k dílu. Vynález knihtisku ale umožňoval nový směr v porušování autorských práv. Výroba, rozšiřování a množení autorských děl se tak staly rychlejší a jednodušší a bylo zapotřebí vytvořit ochranu a zavést právní ochranu v tomto směru. Ochrana zpočátku nesměřovala k samotnému autorovi, ale směřovala k investorům, a to formou privilegií, která uděloval panovník nakladatelům a knihtiskařům, a chránila je před pirátskými vydáváním děl.²⁴ Následně s rozvojem nových technologií, jako např. fotografie, filmu a zejména internetu, bylo zapotřebí tuto ochranu měnit, zlepšovat a rozšiřovat její rozsah.

První AutZ, který je znám a zaměřuje se na ochranu samotného autora, byl zákon královny Anny z roku 1710 v Anglii. Po této změně netrvalo dlouho a zákony se začaly

²³ ČESKO. Zákon č. 121/2000 sb. Autorské právo Průmyslová práva (tiskový zákon). In. Sbírka zákonů, Česká republika. 2014.

²⁴ FALADOVÁ, A. Autorská práva v praxi. Praha: FCC PUBLIC, 2015. s. 10

problematikou ochrany autora více zabývat. Následoval zákon v roce 1783 v Connecticutu, dále roku 1790 první federální autorský zákon v USA, a následně v Německu roku 1870. Na území současné České republiky byla ochrana autorských práv přiznána císařským patentem č. 992 z roku 1846. Poté pokračovaly autorské zákony z let 1926, 1950 a autorský zákon z roku 1965, který byl platný až do roku 2000. Nyní platný autorský zákon na území České republiky je zákon č. 121/2000 Sb. Tento zákon byl několikrát znovelizován. Zatím nejnovější významná novela je zákon č. 429/2022 sb., která mění autorský zákon a další související zákony. Novela nabyla účinnosti 5. ledna 2023.²⁵

3.5 Mezinárodní autorské právo

AutP je tvořeno i z předpisů mezinárodních, které jsou k fungování autorského práva nepostradatelné. A to především proto, aby ochrana práv byla mezinárodní a ne jen na území České republiky.

Mezi nejdůležitější mezinárodní dohodu patří bezpochyby Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (dále jen „BÚ“), která byla podepsána v roce 1886 ve Švýcarsku a byla několikrát revidována. Poslední revize proběhla v roce 1971 a nazýváme ji Pařížským aktem, následně byla upravována a doplňována.²⁶

Mezi hlavní principy BÚ patří mezinárodní ochrana autorských práv, která stanoví, že autorská práva jsou chráněna ve všech zemích, které jsou součástí úmluvy, bez formální registrace v jednotlivé zemi. Stanovuje také minimální standardy pro ochranu, které musí dodržovat jednotlivé státy, dále stanovuje délku ochrany a to minimálně 50 let po úmrtí autora.²⁷

Jako další významná dohoda se považuje dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (TRIPS), která je součástí WTO a byla přijata v roce 1994.

²⁵ FALADOVÁ, A. *Autorská práva v praxi*. Praha: FCC PUBLIC, 2015. s. 10

²⁶ *Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works*. Online. WIPO. 2021. Dostupné z: <https://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/>. [cit. 2025-03-25].

²⁷ VYHLÁŠKA č. 133/1980 Sb. o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl. In: Sbírka zákonů České republiky [online]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/04/Bernska-umluva.pdf>

Jejím cílem je vytvoření standardů v úseku pro ochranu práv duševního vlastnictví v mezinárodním obchodě. TRIPS a BÚ mají úzký vztah a společně se doplňují.²⁸

Mezi další významné dohody patří např. dohoda o právu výkonu autorských práv (WPPT), dohoda o autorských právech a právu příbuzných práv (WCT), a také Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO)

²⁸ PRISTÁŠOVÁ, A. *Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví*. Online. Ministerstvo Průmyslu a Obchodu. 2006. Dostupné z: <https://mpo.gov.cz/dokument20974.html>. [cit. 2025-03-25].

4 Definice umění

Dříve než člověk dokáže porozumět padělání a napodobení umění, musí alespoň základně znát, co je umění samo. Bez pochopení definice umění není možné tomuto tématu řádně porozumět a brát v potaz všechny okolnosti, které k tomu přispívají. Definice umění je široký pojem a podle některých odborníků umění definovat nelze. Hlavní otázkou tedy je, co je tedy umění.

Tuto otázku si pokládalo mnoho filozofů a je jednou ze základních otázek filozofie umění. Není ale možné zabývat se jen definicí umění, ale hledat i podstatu umění, hledat společné znaky nebo vlastnosti které umění odděluje od ostatních předmětů. Uměleckým dílům se dostává větší pozornosti, protože mají dlouhou dějinnou historii, vyhlášený původ, vystavují se v galeriích a muzeích a lidé za ně platí vysoké částky než za ostatní běžné předměty²⁹

Z historického hlediska dle Ottova slovníku je umění následující: „*Úmyslné tvoření nebo konání, jehož výsledek nad jiné výtvary a výkony vyniká jistou hodnotou již při pouhém nazírání a vnímání, tj. hodnotou estetickou.*”³⁰ Je tedy zcela jasné, že umění je možno rozlišit od ostatních předmětů tím, jak je vnímáno. Je tedy pro člověka estetické a je možné v něm najít určité pocity, které pohledem na ostatní předměty není možno vnímat. Tato definice se zdá příliš zastaralá, ale podle autorky i když je z dávnější doby, je stále ideální a stále popisuje hlavní rysy umění.

Další směr, jak definovat umění, se odráží od určitých oblastí, v nichž umění spadá pod oblast kultury a následnou činností vzniká umění. Činnost má vycházet z talentu a dovedností, kterými autor disponuje. V této činnosti se také musí odrážet jeho myšlenky a pocity, které přenášejí do díla nebo aktu, který tvoří.³¹

²⁹ ZAHŘÁDKA, P. *Estetika na přelomu milénia*. Brno: Barrister and Principal, 2010. s. 17.

³⁰ OTTO, J. *Ottův slovník naučný XXVI*. 2. Vydání. Praha: Paseka, 2002. s.170.

³¹ *Kunst, Kunst-begriff*. Online. Kunst – Vorschlag einer Definitoin. 2013. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20140111152520/http://www.sportwissenschaft.uni-hamburg.de/tiedemann/documents/kunstdefinition.html>. [cit. 2025-03-25].

5 Padělání a napodobení umění

Hlavním motivem padělatelů byl a vždy bude zisk. Mnoho padělatelů ale dokonce tvrdí, že jejich motivací není zisk, ale touha napálit odborníky. To se vztahuje na padělání jakékoliv věci, od ozdobného nábytku nebo sochy až po samotné peníze nebo umění. K větší věrohodnosti padělaného umění je potřeba velkého úsilí, času, přesnosti, ale také uměleckého nadání. Jedinec, který se uměním nezabývá do hloubky, nebude nikdy schopen vytvořit věrohodnou kopii. Umění vytvořené známými umělci postupem času samo nabírá na hodnotě a je tak pro padělatele více a více lákavější. Je možno říci, že s modernizací světa a tím i nových prostředků je i jednodušší.

Samotné padělání a napodobení umění je staré jako umění samo. K tomu přispívaly i tehdejší umělecké dílny v patnáctém a šestnáctém století, které tuto činnost dokonce podporovaly a napodobovaly tak slavná díla k nácviu nových umělců nebo jednoduše pro potřeby uspokojovat trh. V této době bylo skoro nemožné rozeznat originál od kopie, i z toho důvodu, že umělecká díla podepisoval sám mistr dílny. Když se poté rozmohl nový trend sběratelství, bylo následovně prodáno nespočet kopií těchto děl a byly dlouhou dobu, klidně stovky let, považovány za originální díla. Toto napodobování bylo i projevem úcty ke známému autorovi³²

Po mnoha staletích nebyl ve světě trh s uměleckými díly, díla byla vytvářena na zakázku církvi nebo státních úřadů. Umělci sice dostávali vysoké honoráře, ale jejich jména často zůstávala v pozadí, zatímco jejich díla byla trvale vystavována. V 15. století se však tato situace rapidně změnila, protože se objevila třída bohatých. Třída bohatých chtěla své postavení ukázat a toužila ukázat svou nadřazenost prostřednictvím majetku a usilovala o to, aby bylo bohatství viditelné. Začali tak ve velkém nakupovat umělecká díla.³³

Již zmíněné 15. století je známo pod názvem renesance, někdy přezdívané jako znovuzrození umění. Právě v této době se začali umělci proslavovat, a tak soupeřili s ostatními o největší zakázky, aby dokázali svoje nadání a tím svému jménu dali věčnost. A tak v této době padělatelství poprvé přinášelo nemalé zisky. Rostoucí počet bohatých sběratelů byl připraven koupit cokoli, co bylo spojováno se slavným umělcem, ať už šlo

³² INNES, B. *Falza a padělky*. Praha: Knížní klub, 2006. s. 41-43.

³³ INNES, B. *Falza a padělky*. Praha: Knížní klub, 2006. s. 55-56.

o kopii z jeho dílny, nebo o nevalný padělek. Nastává i doba, v níž umělci ze svých zemí přicházeli do jiných, hlavně do Itálie, inspirovat se stylem a poté tento styl přinášeli do svých domovin a vytvářeli díla podobného stylu. Toto šíření stylistiky dále způsobuje problémy v budoucnu, jelikož nastávaly problémy identifikování původu děl.³⁴

19. století bylo známo jako zlatý věk padělání umění. V tomto století se poprvé setkáváme s velkými národními galeriemi, které vystavovaly umění pro veřejnost. Jako první veřejná galerie byl otevřen Pařížský Louvre a za krátkou dobu následovala galerie v ostatních zemích, jako je Anglie, Německo, Spojené státy, Japonsko a další. To, že se rozmohla tato nová etapa s uměním, rozpoutalo soupeření mezi galeriemi. Každá galerie chtěla pro sebe ta nejvýznamnější díla, hlavně ze starší doby, a zde nastupuje práce padělatelů, kteří nemohli odolat pokušení zisku. Řemeslníci a umělci tak zjistili, že díla podobná starší době se prodají za větší zisk. Nejvíce byla žádána díla z Egypta, Řecka a Říma. Když galerie začala díla vystavovat, padělatelům se poté zpřístupnila inspirace a možnost lépe napodobovat díla. V této době vzniklo velké množství padělků, nejednalo se jen o obrazy, ale i mince, řezby ze slonoviny nebo i iluminované rukopisy.³⁵

Italové byli nejúspěšnější v padělání antických děl. Za nejvíce úspěšného padělatele byl považován Giovanni Bastianini. Jakmile se přiznal k jednomu svému padětku, vzbudil obavy o jiných dílnách. Bastianini se narodil v roce 1830 a v mládí pracoval u obchodníka se starožitnostmi, kde měl přístup k sochařské hlíně, se kterou následovně vytvořit bustu Girolama Savonaroly tak přesvědčivě, že byla považována na velkolepý objev a prodána za vysoké peníze. V průběhu let vytvořil další bastily, které následně prodával za vysoké částky. Když se po jeho smrti přišlo na to, že díla byla jenom padělky, prodávala se i nadále za vysoké částky kvůli výjimečné kvalitě, kterou díla nesla. Nejvíce Bastianiniho proslavila busta, která přesvědčila Louvre, že se jedná o originál, a zaplatil za ní nemalé peníze.³⁶

V průběhu 20. a 21. století přítomnost nemalého množství padělků ve světě vyvolal zápornou reakci. Na tuto reakci se objevily různé trendy, které čelí padělání umění. Mezi jeden tento trend patří, že muzea a komerční galerie pořádají speciální

³⁴ INNES, B. *Falza a padělky*. Praha: Knížní klub, 2006. s. 43.

³⁵ ADAMEC, J a ŠAMŠULA, P. *Průvodce výtvarným uměním I*. Praha: SPL - Práce ; Albra, 2000. s. 63-65.

³⁶ INNES, B. *Falza a padělky*. Praha: Knížní klub, 2006. s. 49.

výstavy padělaného umění. Tyto výstavy mají být vzdělávací a přitahují nejen umělce, ale i veřejnost. Mnoho lidí mělo možnost se seznámit s padělkami na vlastní oči.³⁷

Mnoho zemí nebo i Interpol založily speciální jednotky k boji proti trestné činnosti v oblasti umění, zaměřující se na krádeže, nelegální obchod s kulturními statky a podvody. Nejstarší a největší z těchto jednotek je Italská Carabinieri T.P.C. Byla založena v roce 1969 a má téměř 300 oficiálů.³⁸

Tři muzea v Evropě mají trvalou expozici padělaného umění a těmi jsou Fälschermuseum ve Vídni, Museum Valse kunst v Nizozemsku a Museo d'Arte e Scienza v Miláně. Tyto expozice mají mít za účel vzdělávat a varovat veřejnost před přítomností a nebezpečím padělaného umění. Expozice padělaného umění nepořádají jen tato muzea, ale i mnoho dalších, které pořádají expozice dočasné.³⁹ I Česká republika pořádá výstavy padělaného umění. Výstava nazvaná „Originál? Umění napodobit umění,“ pořádaná v roce 2021 v Hradecké galerii, byla největší, jelikož žádná galerie nepředstavila padělkami v takovém rozsahu.⁴⁰

Podle knihy *Umění a falzum* od Tomáše Kulky existují dva typy padělků a to:

- 1) Kopie již existujících obrazů
- 2) Imitace stylu původního autora

Kopie existujících obrazů se označují jako falzum neboli padělek. Imitace stylu autora je pro padělatele náročnější, jelikož se jedná o stylovou napodobeninu, ale vzniká dílo na nové téma.⁴¹

Trestní zákoník označuje tento trestný čin jako padělání a napodobení výtvarného umění, přičemž sazba při takovém učinění činí až tři roky odnětí svobody, zákazem činnosti nebo propadnutí věci. Pokud pachatel spáchá tento čin jako člen organizované skupiny, nebo získá značný prospěch pro sebe nebo jiného, nebo se tohoto činu dopustí ve značném rozsahu, hrozí mu odnětí svobody na jeden rok až šest let. A pokud získá

³⁷ CASEMENT, W. *The Many Faces of Art Forgery: From the Dark Side to Shades of Gray*. Maryland: Rowman & Littlefield, 2022. s. 83.

³⁸ CASEMENT, W. *The Many Faces of Art Forgery: From the Dark Side to Shades of Gray*. Maryland: Rowman & Littlefield, 2022. s. 84.

³⁹ CASEMENT, W. *The Many Faces of Art Forgery: From the Dark Side to Shades of Gray*. Maryland: Rowman & Littlefield, 2022. s. 85.

⁴⁰ *Je to ten pravý? Padělané umění někdy nepoznají znalci ani autoři*. Online. ČT24. 2021. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/kultura/je-to-ten-pravy-padelane-umeni-nekdy-nepoznaji-znalci-ani-autori-28554>. [cit. 2025-03-25].

⁴¹ KULKA, T. *Umění a falzum*. Praha: Academia, 2004. s. 95.

prospěch velkého rozsahu pro sebe nebo jiného, nebo se dopustí činu ve velkém rozsahu, tak se sazba odnětí svobody zvyšuje na tři roky až deset let.⁴²

5.1 Práce padělatelů

Každý padělatel, ať už v jakémkoli koutě světa, musí disponovat specifickými dovednostmi, které mu umožní vytvářet padělky, jež jsou dostatečně přesvědčivé, aby nebyly snadno rozpoznatelné. Pokud by tyto dovednosti postrádal, jeho padělky by byly rychle identifikovány, což by značně snížilo jejich tržní hodnotu. Mezi hlavní dovednosti patří hlavně vysoká zručnost a preciznost. Padělatelé musí mít i hluboké znalosti o historickém období, ze kterého dané pravé dílo pochází. Tento historický kontext jim umožňuje co nejvěrněji napodobit stylistiku a techniku dané doby. Schopnost věrně reprodukovat všechny aspekty originálu je pro padělatele klíčová.

Padělatelé nemusí jenom přesně napodobit samotné dílo, ale musí i dokonale napodobit použitý materiál, tedy plátno, staré rámy, barvy a laky, které byly běžně používány v minulosti. Plátno, které se dnes používá, je naprosto odlišné od pláten, které se používaly ve starších dobách. Hlavní rozdílností je použití moderních technik, které ve starších dobách nebyly známy. „*V dnešní době je dřevo rámu na klínu řezáno strojově, proto vypadá nově. Také látka je strojově tkaná a na rozdíl od starých, které byly tkané ručně a jsou mírně nepravidelné, má naprosto jednotný vzhled.*”⁴³ Padělatelé jsou v tomto ohledu vynalézaví a používají mnoho taktik, aby plátno nebo samotný výsledek vypadal staře. Některé z těchto taktik zahrnují použití kávy nebo čaje na tónování papíru, olivový olej měl vytvořit zajímavé skvrny, chléb byl používán jako guma tmavých skvrn a vytvářel tak odřená místa, která se často nacházela na malbách, mléko zase fixovalo tužku nebo křídou, mouka byla používána k vytvoření barev a oheň opaloval strany, aby plátno vypadalo staře.⁴⁴ Je jasné že v tomto ohledu se tzv. fantazii meze nekladou. Vše, co by mohlo padělatelům usnadnit práci, nebo zvýšit pravděpodobnost, že dílo bude uznané jako pravé, je na místě. V této době ale mléko nebo chléb odborníky neoklame a padělek je tak brzy odhalen.

Podle autora Franka Aranů v knize Umění padělatelů padělatelé umění jsou čtyři způsoby, jak může padělatel dílo zhotovit. I přestože se jedná o knihu staršího vydání,

⁴² ČESKO. Zákon č. 40/2009 sb. Trestní zákoník (tiskový zákon). In. Sbírka zákonů, Česká republika. 2023.

⁴³ INNES, B. *Falza a padělky*. Praha: Knížní klub, 2006. s. 52.

⁴⁴ HEBBORN, E. *The Art Forger's Handbook*. New York: WOODSTOCK, 1977. s. 5-6.

tyto techniky se nijak zásadě neliší od současné doby. Hlavním rozdílem je, že dnes mají padělatelé přístup k pokročilé technologii. Těmito způsoby jsou:

- a) *„Použije pravé staré malby na dřevě, plátně nebo kovu a původní námět úplně nebo částečně odstraní. Z objektivního hlediska tak vznikne zcela nový nebo částečně nový obraz na starém obrazovém základě.*
- b) *Použije sice starého, ale době vzniku neodpovídajícího materiálu, jemuž musí teprve různými úpravami dodat dobový vzhled.*
- c) *Použije starého, původně zcela jiným účelům sloužícího materiálu: například namaluje svůj obraz na desku ze zadní stěny staré dřevěné skříně, napne na rám staré plátno, popřípadě mu jako podložka pro malbu poslouží stará, pečlivě vyhlazená měděná deska ze střešní krytiny.*
- d) *Dá starý vzhled víceméně novému materiálu.*”⁴⁵

Co se týče použitých barev, pro padělatele nastává další problém, jak co nejvíce napodobit složení starých barev. Do konce 19. století se používaly barvy na přírodní bázi, jako minerální nebo rostlinná. Dnes se již převážně používají organická barviva. To ovšem mnozí padělatelé znají, a tak si barvu dokonce vytváří sami. Po použití těchto přírodních barev však malba dlouho zasychá, někdy to může být až rok. Proto padělatelé malbu technicky zasychají v troubě nebo fény. Poté musí malbu přetřít lakem a vytvořit praskliny, které se na starých malbách vyskytují.⁴⁶ I když tyto vynucené techniky zasychání, tedy změny vnitřní a vnější, mohou znít jako řešení, které není vidět, není tomu tak. Tyto procesy jsou za normálních podmínek pozvolné a přirozené, tímto narušením není možné dosáhnout takového výsledku, aniž by nebyl podrobným zkoumáním odhalen.⁴⁷ Jedná se tedy o dlouhodobý proces, který musí být velice precizní, aby se padělek následně prodal za co nejvyšší výdělek a aby riziko rozpoznání padělku bylo co nejmenší.

5.2 Odhalování padělků

Pro odhalování padělků používají největší galerie mnoho technik. Valná většina těchto technik byla vytvořená až ve 20. století. Mezi nejznámější patří použití ultrafialového, rentgenového, infračerveného záření, chemické rozboru, spektrografie

⁴⁵ ARNAU, F. *Umění padělatelů, padělatelé umění*. Praha: Orbis, 197. s. 37-39.

⁴⁶ INNES, B. *Falza a padělky*. Praha: Knižní klub, 2006. s. 52-54.

⁴⁷ ARNAU, F. *Umění padělatelů, padělatelé umění*. Praha: Orbis, 197., s. 135.

a další. Všechny tyto metody mají zajistit pravost umění, i když někdy i tyto metody selhávají. Menší galerie a obchodníci nemají možnost se k těmto technikám dostat jelikož, jsou velice finančně náročné. Obchodníci proto prodávají díla i bez podrobného rozboru, což zvyšuje větší pravděpodobnost, že se do oběhu dostane další padělek.⁴⁸

Posuzování toho, zda je dílo pravé nebo padělané, je dlouhý a náročný proces. Při tomto procesu je využíváno mnoho technik, které mají odhalit pravost díla. Některé techniky jsou ale příliš drahé a nejsou mnohdy k dispozici, hlavně v menších galeriích nebo aukčních domech. Některé techniky mohou dílo značně a nenávratně poškodit, a proto se využívají jen zřídka. Jiné techniky dílo sice nepoškodí, ale nemusí zaručovat přesnou analýzu, proto se techniky spojují a doplňují.

5.2.1 Rentgenové a infračervené záření

Rentgenové záření (dále jen „RTG“) se poprvé začalo využívat na konci 19. století, a to v medicíně, kde je dosud používáno k diagnostice zlomenin a jiných zdravotních problémů. Postupem času své uplatnění našlo i ve vědě. V oblasti umění se začalo využívat na počátku 20. století, poprvé se využilo v letech 1896-1897. Systematicky je využíváno od 20. let 20. století, kdy se RTG. záření využívalo při odhalování podmaleb, přemaleb nebo skrytých vrstev.⁴⁹

RTG. záření není využíváno jen k odhalování padělků, ale i k restaurování známých děl. Pomocí něj je dále možné určit historii obrazů, nebo lépe pochopit stylistiku, metodu a postup daného umělce, což je velice potřebné pro restaurátory obrazů, aby kvalita díla byla zachována. RTG. záření není využíváno jen u obrazů, ale i u soch nebo dřeva.⁵⁰

Infračervené záření je schopné odhalovat spodní vrstvy maleb. Je tak možno nahlédnout na jakýsi postup, kterým malíř postupoval. Zda se pod finálním obrazem skrývá skica, kterou se malíř řídil, nebo zda se pod obrazem skrývá jiný obraz, který je jen přemalovaný. Infračervené paprsky také dokáží ukázat kresebné tahy štětcem nebo i druhy poškození jako například praskliny nebo ostré hrany, které nejsou pouhým okem

⁴⁸ INNES, B. *Falza a padělky*. Praha: Knížní klub, 2006. s. 54-59.

⁴⁹ KUSALA, J. *Rentgenové záření*. Online. Cez.cz. 2004. Dostupné z: https://www.cez.cz/edee/content/mi_crosites/rtg/k34.htm. [cit. 2025-03-25].

⁵⁰ INNES, B. *Falza a padělky*. Praha: Knížní klub, 2006. s. 50-51.

viditelné. Infračervené světlo funguje na vlnové délce, které se odráží zpět do objektivu, a je tak pouhým okem viditelné to, co se skrývá pod vrstvami.⁵¹ Jedná se tedy o efektivní metodu při zkoumání pravosti obrazu a je tak možné nahlédnout do jakési historie obrazu.

5.2.2 Spektrografická analýza

Spektrografická analýza je při odhalování padělaných děl také velice důležitá. Jedná se o rozборы chemických prvků. Tato role chemie je v umění každým rokem o něco důležitější. V oblasti rozpoznání padělání umění je využívána Ramanova spektroskopie (dále jen „RASK“), která se zaměřuje na měření rozptylu světla a využívá analýzu pomocí SEM-EDS (skenovací elektronový mikroskop spojený s elektronově disperzním spektrometrem). Tyto analýzy mohou odhalit barvy, které se v určité době nepoužívaly. K použití této techniky je nutné znát autora podrobně, a to hlavně jaké spektrum barev používal.⁵²

RASK využívá laserový paprsek a měří spektra fotonů, které jsou specificky odrazeny od vzorku. Tato spektra následně poskytují informace o molekulárním složení materiálu. Hlavní výhoda při použití této techniky je v tom, že díky kombinaci spektrometru a mikroskopu lze analyzovat velmi malé vzorky, tudíž dílo nemusí být nijak poškozeno a je možné sebrat vzorek z okem neviditelného místa, jako třeba prostor pod rámem obrazu. U přenosného zařízení není nutné vzorek odebírat, a proto je tato technika pro analýzu uměleckých děl nejpříjemnější. Bohužel přenosný přístroj má menší citlivost, a tak není tak spolehlivý. S použitím SEM-EDS je možné od sebe rozeznat ultramarin a chromovou zeleň. Bohužel ani RASK s použitím SEM-EDS není schopna určit celou škálu barev, a je proto potřebné tyto metody doplňovat i dalšími metodami.⁵³

V České republice se rozборы obrazů pomocí této metody zabývá více institucí v univerzálních a specializovaných laboratořích. Mezi hlavní patří Národní galerie v Praze, která se zaměřuje primárně na analýzu a ochranu uměleckých děl. Využívá nejmodernější techniky. Nezabývá se ovšem jenom obrazy, ale věnuje se i historickým artefaktům. Podle webu Národní galerie Praha „*Obsazením kvalifikovaných*

⁵¹ KOVAL, V a DUCHKOVÁ, A. *Infračervené paprsky odhalí i neviditelné tahy*. Online. IROZHLAS. 2018. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/vytvarne-umeni/obrazy-litomysl-kostel-vysetreni-infracervene-zareni-rentgen-tahy-stetcem-malba_1802262238_pla. [cit. 2025-03-25].

⁵² INNES, B. *Falza a padělky*. Praha: Knižní klub, 2006, s. 73-74.

⁵³ ZELENÁ, R. *Ramanova spektroskopie proti padělatelům umění*. Online. SCIENCEmag. 2016. Dostupné z: <https://sciencemag.cz/ramanova-spektroskopie-proti-padelatelum-umeni/>. [cit. 2025-03-25].

vědeckých pracovníků a přístrojovým vybavením patří mezi špičková pracoviště ve sbírkotvorných institucích v ČR s možností široké škály analýz výtvarných materiálů uměleckých děl. Přední činností laboratoře je identifikace výtvarných materiálů – pigmentů, barviv, pojiv, dřeva, textilu, kovů a plastů“⁵⁴ Mezi další instituce je možno zařadit Ústav chemie a technologie materiálů v Praze, kde se provádějí chemické analýzy. Ústav přístrojové techniky AV ČR je také významná instituce, jelikož se zaměřuje převážně na vývoj této techniky.⁵⁵ Některá muzea se také zabývají analýzami a výzkumy. Všechny instituce spolupracují s dalšími partnery a institucemi v této oblasti.

Laboratoř ALMA (Akademická laboratoř materiálového průzkumu malířských děl) je jedna z mála laboratoří, která připravuje od roku 2006 přednášky pro veřejnost. Během těchto přednášek představují jednotlivé postupy, poukazují na důležité kontakty a ukazují existující možnosti výzkumu. Tyto přednášky mají vést ke zpřesnění výsledků a poukázat na metody, které jsou využitelné. Pracovníci laboratoře se zaměřují nejen na obrazy ale i na nástěnné malby a polychromie.⁵⁶

5.2.3 Další využívané metody

Metod a technik využívaných při odhalování padělků je nespočet. Některé jsou méně účinné, některé více. Proto se metody kombinují, aby bylo dosaženo co největší pravděpodobnosti, že dané dílo je opravdu pravé, a nevznikaly tak o něm pochybnosti. Již bylo v bakalářské práci zmíněno rentgenové a infračervené záření a spektrografická analýza, avšak mezi další metody můžeme zařadit radiouhlíkové datování, samotná vizuální analýza, termografie, analýza pigmentů a pláten nebo dokonce využití umělé inteligence (dále jen „AI“), jejíž trend výrazně stoupá.

Pokud je zmíněna AI, jsou již v České republice první aplikace, které jsou schopny rozpoznat padělek. Toto rozpoznání se netýká jen umění, ale i dalších oblastí, jako jsou módní značky nebo dokumenty. Jedna z těchto aplikací se nazývá ONEPROVE. Cílem této aplikace je pomoci při odhalování padělaného zboží pomocí mobilního

⁵⁴ Chemicko-technologická laboratoř. Online. Ng prague. Dostupné z: <https://www.ngprague.cz/o-nas/stranka/chemicko-technologicka-laborator>. [cit. 2025-03-25].

⁵⁵ Výzkumná oddělení. Online. Ústav přístrojové techniky Akademie věd České republiky, v. v. i. Dostupné z: <https://www.citacepro.com/dok/nUMF0RFdkOqf2qV5>. [cit. 2025-03-25].

⁵⁶ KROBKOVÁ, A. Chemie jako zrcadlo umění. Online. Český rozhlas. 2012. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/chemie-jako-zrcadlo-umeni-6638984>. [cit. 2025-03-25].

telefonu nebo tabletu.⁵⁷ Neexistují jen aplikace pro odhalení padělku, ale dnes existují i technologie, které za využití AI dokáží detekovat podobnosti tahů štětcem a vyhodnocovat závěry, zda by se mohlo jednat o padělek. Výhodou této detekce je časová nenáročnost a vysoká přesnost. K použití této technologie stačí dostatečně kvalitní fotka originálního obrazu a AI je následně schopna zapamatovat si stylistiku autora pro další analýzu.⁵⁸ Využití AI tedy dostává nový směr, usnadňuje práci a šetří čas. Na druhou stranu nic nebrání tomu, aby padělatelé AI využívali také k dokonalejším a propracovanějším padělkům.

Mezi další významnou techniku je možné zařadit radiouhlíkové datování. Jde o techniku, při které je zkoumána přítomnost uhlíku. Principem je, že se postupem času v předmětu existence uhlíku snižuje. Jde o velmi přesnou analýzu, která umožňuje určit stáří obrazu nebo použitých materiálů. Avšak pro zajištění vzorku je nutno odebrat větší plochu, což vede ke značnému poškození předmětu. Proto se tato technika využívá jen velmi zřídka.⁵⁹

⁵⁷ SVOBODA, J. *STRV investovali do českého startupu OneProve, který odhaluje padělky pomocí umělé inteligence*. Online. CZECHCRUNCH. 2017. Dostupné z: https://cc.cz/ceske-strv-investuje-do-startupu-ktery-odhaluje-padelky-pomoci-umele-inteligence/?utm_source=chatgpt.com. [cit. 2025-03-25].

⁵⁸ HORTON, M. *Neural Network Pinpoints Artist by Examining a Painting's Brushstrokes*. Online. Developer.nvidia. 2022. Dostupné z: https://developer.nvidia.com/blog/neural-network-pinpoints-artist-by-examining-a-paintings-brushstrokes/?utm_source=chatgpt.com. [cit. 2025-03-25].

⁵⁹ INNES, B. *Falza a padělky*. Praha: Knížní klub, 2006. s. 64.

6 Praktická část

6.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo přiřazení zobecnitelných příznaků k hospodářské trestné činnosti proti autorským a průmyslovým právům tak, aby mohlo být definováno, zda subjekt páchá, nebo je na subjektu páchána trestná činnost.

Vedlejším cílem výzkumu bylo koncipovat návrhy na zlepšení prevence v oblasti padělání a napodobení umění a zaměřit se na efektivitu metod při odhalování padělaného umění.

6.2 Stanovení hypotéz

Hypotéza č. 1: „Je možné přiřadit zobecnitelné příznaky hospodářské trestné činnosti proti průmyslovým a autorským právům tak, aby vedly k efektivnější identifikaci v této oblasti.”

Hypotéza č. 2: „Současné metody pro detekci padělků jsou neefektivní a je nutné jejich zlepšení.”

Hypotéza č.3: „Zvýšením trestu odnětí svobody by bylo možné snížit trestnou činnost v ohledu padělání a napodobení umění.”

Hypotéza č. 4: „Hlavním motivem pachatelů je finanční obohacení.”

6.3 Metodika

6.3.1 Metodika sběru dat

Autorka si pro práci vybrala kvalitativní a kvantitativní výzkumné šetření. Dále závěr práce obohatila kazuistikou případu padělaného umění.

6.3.2 Technika sběru dat

Pro kvalitativní výzkum si autorka vybrala techniku sběru dat řízeným polostrukturovaným rozhovorem. Pro kvantitativní výzkum bylo vybráno dotazníkové šetření. U rozhovoru byly otevřené otázky koncipovány tak, aby respondenti mohli vyjádřit své názory. U dotazníkového šetření byly zvoleny uzavřené odpovědi, přičemž u některých otázek mohli respondenti vybrat více odpovědí.

6.3.3 Výzkumný soubor

Rozvor byl veden s majitelem aukčního domu (viz. příloha I) a s odborem hospodářské kriminality ÚSKPV Policejního prezidia PČR (viz. příloha II). Tento výběr si autorka vybrala proto, aby měla přehled, jak na tuto problematiku nahlíží nejen policie, ale také vlastníci aukčních domů, jelikož se s uměním setkávají každý den.

Dotazníkové šetření bylo zasíláno na vybraná policejní pracoviště. Autorka si vybrala odbor hospodářské kriminality v Praze a službu kriminální policie v Praze.

6.3.4 Realizace výzkumu

Otázky do rozhovoru se u obou oborů lehce lišily, rozhovor pro policii obsahoval deset otázek a pro majitele aukčního domu osm otázek. Rozhovory byly přepsány a gramaticky upraveny.

Dotazníkové šetření obsahuje 15 uzavřených otázek, z nichž první tři otázky byly demografického typu. Pět otázek respondentům umožňovalo výběr z více odpovědí. Dotazník byl vytvořen v elektronické formě přes program Google forms. Byl přístupný jeden kalendářní měsíc, a to od poloviny února do poloviny března. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 108 respondentů.

6.3.5 Analýza dat

U řízeného rozhovoru byla provedena analýza textu metodou tematické analýzy a pro systematizaci dat bylo využito otevřené kódování. Při otevřeném kódování autorka rozdělila odpovědi na menší tematické celky, které byly přiřazeny k hlavním oblastem výzkumu.

U dotazníkového šetření byly výsledky, které autorka obdržela, zpracovány do grafů, aby byla umožněna lepší vizuální ukázka.

7 Rozhovor

V rámci této bakalářské práce bylo využito rozhovoru s odborníky při hledání odpovědí na hypotézy, které si autorka položila. Rozvor byl veden s majitelem aukčního domu (respondent č. 1) a s odborem hospodářské kriminality ÚSKPV Policejního prezidia ČR (respondent č. 2). Tento výběr si autorka zvolila aby měla přehled, jak na tuto problematiku nahlíží policie a vlastníci aukčních domů, jelikož se s uměním setkávají každý den. Otázky do rozhovoru se u obou oborů lehce lišily. Rozhovor pro policii obsahoval deset otázek a pro majitele aukčního domu osm otázek.

7.1 Hlavní oblasti

Počet případu vyskytujících se za území ČR.

- 1) Dle respondenta č. 1 se padělání umění vyskytuje stále hojně.
- 2) Dle respondenta č. 2 se případy vyskytují v řádech jednotek.

Je zde tedy jasné, že procenta vyskytujících se falešných obrazů se k policii značně nedostávají, a je tak možné posoudit, že tato trestná činnost patří do latentní kriminality, přesněji do černých čísel. Tedy do kriminality, která se k orgánům činným v trestním řízení nedozvídela a zůstává tak skrytá. Toto uvědomění je zásadní, jelikož i podle toho je možné upravovat legislativu a provádět následná preventivní opatření

Motivace k padělání umění.

- 1) Dle respondenta č. 1 je hlavní motivací zisk.
- 2) Dle respondenta č. 2 je motivací zisk, dříve sem bylo možné zařadit i prestiž.

Z těchto odpovědí je možné vyvodit to, že motivem pro pachatele je finanční obohacení. Tyto odpovědi jsou v souladu s literární rešerší a s dotazníkovým šetřením, kde motivem bylo také finanční obohacení. V souladu je i to, že v dřívějších dobách padělatelé toužili po prestiži nebo úspěchu, jelikož jejich vlastní díla se neprodávala za tak velké částky jako díla od známých umělců.

Možnosti rozeznání, zda subjekt páchá trestnou činnost, nebo se subjekt stal obětí.

- 1) Dle respondenta č. 1 je možnost rozeznání malá, pachatel může na prodej naléhat.
- 2) Dle respondenta č. 2 není vzhledem k nízkému počtu případů možné určit obecné příznaky.

Z analýzy výpovědí respondentů vyplývá, že neexistuje jasný soubor znaků, které by umožnily jednoznačně určit, zda se osoba podílí na trestné činnosti (dále jen „TČ“), nebo zda se stala obětí. Přestože naléhání na rychlý prodej může být jedním z varovných signálů, samo o sobě není dostatečně průkazné k jednoznačné identifikaci pachatele či oběti. Tento závěr vede k zamítnutí hypotézy č. 1 z kvalitativního hlediska.

Trestní sankce pro padělatele.

- 1) Dle respondenta č. 1 jsou testy nízké a měly by být přísnější.
- 2) Dle respondenta č. 2 jsou testy taktéž nízké.

Z následujících výpovědí je možné vyvodit to, že současná právní úprava je nedostatečná a bylo by dobré zvážit zpřísnění trestů pro pachatele, a to jak odnětí svobody, tak peněžitými sankcemi a zachováním propadnutí majetku náležícímu pachateli. Respondent č. 1 uvedl že: „*V porovnání s Německou legislativou je zde možné zaznamenat výrazný rozdíl, který spočívá v tom, že pokud je zadržena falešná známka, znalci jsou povinni ji označit za falzum.*” To napomáhá v boji s oběhem falešných předmětů a trh je tak hlídán.

Spolupráce s jinými institucemi.

- 1) Dle respondenta č.1 spolupracují aukční domy s jinými institucemi, především s jinými galeriemi.
- 2) Dle respondenta č.2 je spolupráce na mezinárodní úrovni.

Respondenti se v těchto otázkách shodli na tom, že oba obory spolupracují s jinými institucemi, přičemž policie funguje i v rámci mezinárodní spolupráce. Aukční domy a galerie spolupracují i při podezření na falzum, a to tak, že se samy osloví a realizují metody na ověření pravosti díla. Respondent č. 2 upozornil na to, „*že neexistuje centrální registr uměleckých děl.*” A to následně značně zpomaluje odhalování v této činnosti.

Preventivní opatření.

- 1) Dle respondenta č. 1 by mělo dojít ke zvýšení trestů a vyvolat tak v pachateli strach a odradit ho od dalšího možného páčání v trestné činnosti.
- 2) Dle respondenta č. 2 by se mělo provádět více kontrol a prodávající by měli mít certifikát pravosti.

Z výpovědi respondentů lze odvodit, že mezi hlavní opatření, která by se mohla aplikovat, je zvýšení trestů, zvýšení intenzity kontrol a povinnost mít platný certifikát pravosti při prodeji. Tato opatření vytváří větší jistotu, že se na trh padělek nedostane, a tím je možné snížit následnou trestnou činnost.

Opatření pro veřejnost.

- 1) Dle respondenta č. 1 by se mělo nakupovat jen v ověřených aukčních síních.
- 2) Dle respondenta č. 2 by si kupující měl udělat vlastní průzkum.

Mezi dvě hlavní opatření pro veřejnost patří nákup děl jen v ověřených aukčních síních, kde je podle respondenta č. 1 minimální šance, že se ke kupujícímu dostane falzifikát. Oproti tomu při nákupu na internetových obchodech je vysoká šance, že se jedná o padělek. Tato opatření mohou být nedostatečná pro určitý okruh veřejnosti z toho důvodu, že mnohdy kupující ani originál nechce, jelikož je příliš drahý a raději si koupí nekvalitní padělek, který je levnější. Pokud však chce kupující opravdu zakoupit pravé kvalitní dílo, které není z aukční síně, je na místě vytvořit si vlastní průzkum, aby snížil riziko toho, že zakoupí falzum.

7.2 Srovnání rozdílných názorů

Z výpovědí, které autorka dostala, je možné vyčlenit několik závěrů a poznatků. V některých odvětvích se oba respondenti shodly, ale v některých výpovědích se názory značně lišily.

Zásadní rozlišnost nastala v počtech případů páchaných na území České republiky, v nichž respondent č. 1 uvedl, že padělaná díla se na trhu stále vyskytují hojně a je potřeba tuto problematiku řešit, zatímco respondent č. 2 uvedl, že případy jsou v řádech jednotek. Tyto neshody jsou znepokojivé, jelikož to poukazuje na to, že páčání této TČ spadá do latentní kriminality. Tedy do té kriminality, o které se

policie nedozví a nejsou jim známy. V této oblasti je tedy vhodné navrhnout opatření, která by napomohla v odhalování této TČ.

Oba respondenti měli jiný názor i na preventivní opatření, která předložili. Respondent č. 1 navrhoval přísnější tresty na zastrašení budoucích pachatelů a respondent č. 2 navrhoval větší četnost kontrol a povinnost mít při prodeji certifikát pravosti. Podle autorky názoru je možné konstatovat, že všechna opatření, která byla navržena, jsou efektivní opatření a bylo by je možné aplikovat v praxi. Je nutné na tato opatření nahlédnout i z negativní stránky přičemž zvýšení trestů budoucí pachatele nemusí zastrašit, ale naopak mohou přemýšlet nad tím, jak lépe prodávat falešná díla bez toho, aby se o tom police nedozvěděla. To by hypoteticky mohlo vést k následku, že policie může mít větší problém s odhalování TČ. Pokud by se zavedla povinnost mít certifikát pravosti, autorka je toho názoru, že by se snížil prodej a aukční domy a galerie by tak mohly přicházet o zisky, které jim nikdo nenahradí. Je možné i to, že by se zvýšila problematika s paděláním certifikátů pravosti. Je nutné konstatovat, že ne všechna padělání certifikátů pravosti by byla odhalena, což by umožnilo padělatelům v této TČ pokračovat. Je však jisté, že některé padělatele by opravdu tato povinnost odradila od páčání tohoto trestného činu. Zavedení více kontrol by mohlo snížit páčání trestné činnosti a odradit více pachatelů, kteří již tuto TČ páchají.

K otázce, která se týkala opatření pro veřejnost, navrhli oba respondenti jiná opatření. Jak již bylo zmíněno, tato opatření budou efektivní pro tu skupinu lidí, kteří se chtějí vyhnout koupi falza. Lze tedy konstatovat, že tato opatření by mohla být optimální, avšak její účinnost v praxi může být rozdílná. Je však důležité tato opatření kombinovat i s dalšími preventivními kroky. Jako další opatření, které by se mohla použít, jsou již zmíněné výstavy uměleckých falz. Cílem těchto opatření je širší informovanost v této problematice.

7.3 Shrnutí analýzy

Analýza rozhovorů byla provedena s cílem zjistit, jak na problematiku padělání a napodobení umění nahlíží policie a majitelé aukčních domů, a navrhnout možnost na zlepšení prevence a vytvořit obecné znaky, které by mohly určit, zda subjekt páchá trestnou činnost, nebo zda se subjekt stal obětí.

V některých dotazovaných odpovědích se obě strany značně lišily a na některých se shodly. Rozdílné názory mohou pomoci ke koncipování preventivních opatření a zvyšování úspěšnosti při odhalování trestné činnosti v tomto ohledu. Je proto stále nutné uplatňovat spolupráci mezi těmito orgány, aby se co nejvíce zvýšila pravděpodobnost, že trestné činy budou odhaleny a pachatel bude dopaden.

Z rozhovorů vyplynulo několik důležitých poznatků. Zvýšení trestů jako prevence by mohla vést ke snížení TČ, jelikož by měla za účel odradit budoucí pachatele. Intenzivnější a důkladnější kontroly by mohly snížit počet padělaných děl na trhu. Tímto byla z kvalitativního pohledu hypotéza č. 3 potvrzena. Certifikáty pravosti mohou být dalším preventivním opatřením. Byla zjištěna skutečnost, že není možné přiřadit obecné znaky, které pomohou určit pachatele nebo oběť této TČ. Tímto byla z kvalitativního pohledu hypotéza č. 1 vyvrácena.

Respondenti se v mnoha otázkách shodli. Do nejvýznamnější shody je možné zařadit nedostatečnost trestů, které jsou podle respondentů příliš nízké. Shoda respondentů se týkala hlavního motivu pachatelů, při němž oba určili, že primárním motivem je finanční obohacení. Tímto byla z kvalitativního pohledu hypotéza č. 4 potvrzena.

Analýza ukázala, že tato problematika je složitá a vyžaduje větší pozornost ze všech oblastí, aby bylo možné těmto trestným činům předcházet. Bylo potvrzeno, že současná opatření nejsou dostatečně efektivní. Je nutné kombinovat preventivní opatření a represivní opatření tak, aby bylo možné co nejvíce zabránit v páchání této činnosti.

8 Dotazníkové šetření

V rámci kvantitativní výzkumné metody bylo využito dotazníkové šetření. Cílem dotazníku bylo zejména získat informace o povědomí v problematice padělání a napodobení umění, efektivitě detekčních metod a možnostech prevence.

Dotazníkové šetření obsahuje 15 uzavřených otázek z nichž první tři otázky byly demografického typu. Pět otázek respondentům umožňovalo výběr z více odpovědí (7,9,10,11,14). Dotazník byl vytvořen v elektronické podobě přes program Google forms a byl zasílán na vybraná policejní pracoviště. Dotazníkového šetření se celkově zúčastnilo 108 respondentů.

Výsledky, které autorka obdržela, byly zpracovány do grafů, aby byla umožněna lepší vizuální ukázka.

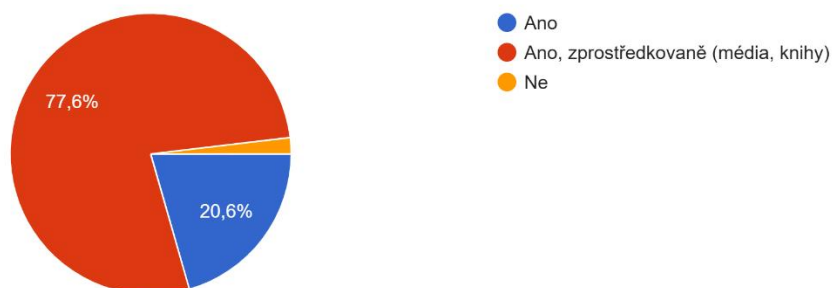
8.1 Výsledky dotazníkového šetření

Otázka č. 1 až č.3: demografické otázky.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 67,3% mužů a 32,7% žen. Věkové rozmezí respondentů bylo nejčastěji 41-60 let (56,1%), následováni skupinou 26-40 (36,4%) a nejméně početnou byla skupina ve věku 18-25 (5,6) a 61 a více let (1,9%). Dotazníkové šetření vyplnili převážně Policisté v oboru (90,7%), dále laická veřejnost (6,5%) a sběratelé umění (2,8%).

Otázka č. 4: Setkali jste se někdy s případem padělání nebo napodobení umění?

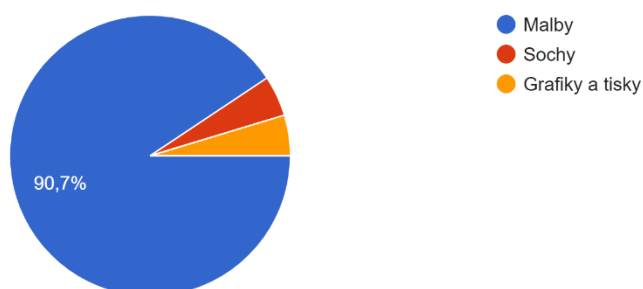
Graf č. 1: Setkání s případem padělání nebo napodobení umění.⁶⁰

Otázka č. 4 se zaměřovala na míru obeznámenosti respondentů s problematikou padělání a napodobování umění. Graf znázorňuje, že valná většina respondentů se s touto problematikou setkala, zejména zprostředkovatelně. Graf znázorňuje i to, že nemalý celek respondentů se s touto problematikou setkal i osobně. Minimální počet respondentů se s paděláním a napodobením umění nesetkala vůbec (1,9%). Je tedy možné konstatovat to, že tato problematika je respondentům obecně známa.

Otázka č. 5: Jaké druhy děl jsou nejčastěji padělány?

Graf č. 2: Druhy padělaných děl.⁶¹

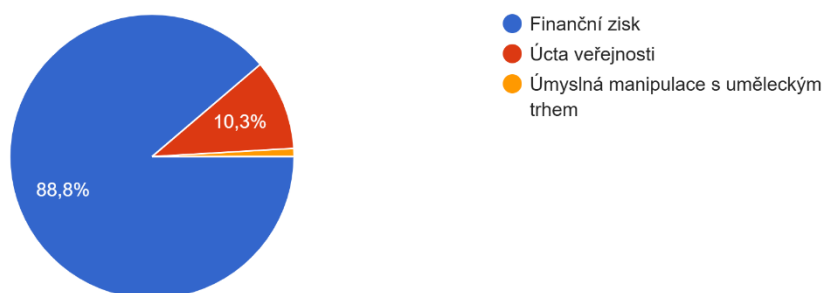
Otázka se zabývala tím, jaké druhy děl jsou nejčastěji padělány. Kvalitativní a kvantitativní výzkum potvrdil, že nejvíce ohrožené jsou malby, přičemž 90,7% respondentů zvolilo tuto odpověď. Padělání soch vybralo 4,9% respondentů a stejný počet vybralo odpověď s grafiky a tisky.

⁶⁰ Vlastní zdroj.

⁶¹ Vlastní zdroj.

Otázka č. 6: Jaký je podle Vás hlavní motiv pachatelů padělání umění?

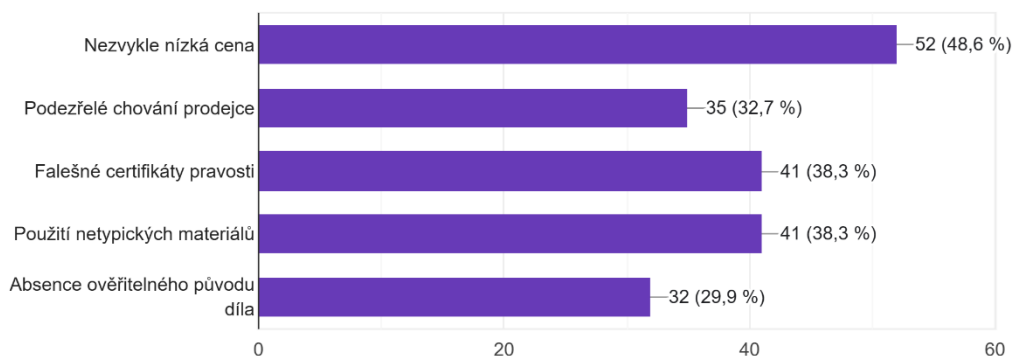
Graf č. 3: Motiv pachatelů.⁶²

Tento graf znázorňuje, že hlavním motivem pachatelů je jednoznačně zisk. Tuto odpověď zvolilo 88,8% respondentů. Tato hypotéza byla ověřena i u kvalitativního výzkumu. 10,3% respondentů je toho názoru, že hlavním motivem je úcta veřejnosti. Autorka si myslí, že právě tento motiv byl v dřívějších dobách významnějším. Jak bylo řečeno u kvalitativního výzkumu, stále se v malé části objevuje i v současné době.

Otázka č. 7: Jaké faktory nejčastěji signalizují, že se může jednat o padělek?

Graf č. 4: Faktory signalizující padělek.⁶³

V této otázce se autorka snažila zjistit možné indikátory, které budou nasvědčovat tomu, že se jedná o padělek. Nejčastějším indikátorem podle tohoto grafu, který může naznačovat to, že jedná o padělek oproti originálu, je nezvykle nízká cena (48,6% ze 100%). Tento faktor reflektuje skutečnost, že originální umělecká díla mají často vysokou tržní hodnotu a podezřele nízká cena může být varovným signálem. Dalším znakem jsou

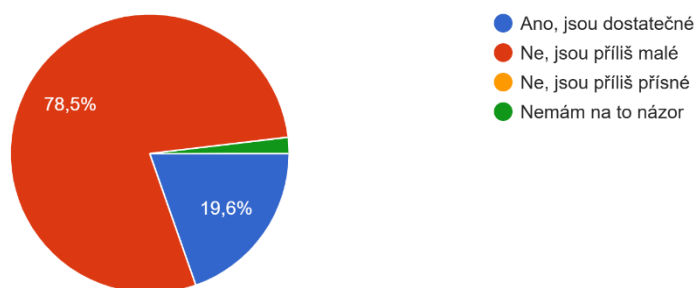
⁶² Vlastní zdroj.

⁶³ Vlastní zdroj.

falešné certifikáty (38,3% ze 100%) a použití netypických materiálů (38,3% ze 100%). Dalším indikátorem je podezřelé chování prodejce (32,7% ze 100%). Nejméně významným faktorem je následně absence ověřitelného díla (29,9% ze 100%).

Otázka č. 8: Považujete existující právní postihy za dostatečné?

Graf č. 5: Právní postihy.⁶⁴

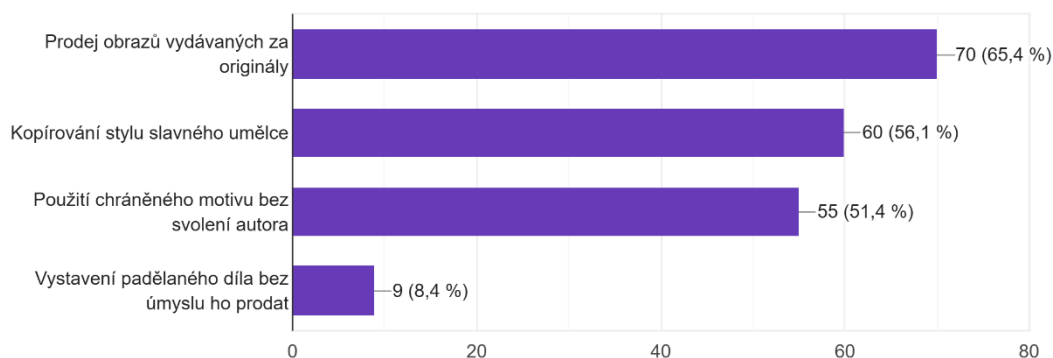

Graf znázorňuje, jak respondenti vnímají současné právní postihy. Největší část, konkrétně 78,5 %, se domnívá, že postihy jsou příliš nízké. Dalších 19,6 % respondentů uvedlo, že jsou dostatečné. Tento podíl naznačuje, že určitá část vnímá právní rámec jako odpovídající a zpřísnění nepovažuje za nutné. Zajímavým zjištěním je, že nikdo z dotázaných neoznačil postihy za příliš přísné. Tento výsledek naznačuje, že mezi respondenty panuje poměrně široká shoda ohledně nedostatečnosti současných trestů.

⁶⁴ Vlastní zdroj.

Otázka č. 9: Která z těchto činností podle Vás nejčastěji naplňuje znaky trestné činnosti v tomto ohledu?

Graf č. 6: Znaky trestné činnosti padělání a napodobení umění.⁶⁵

Otázka měla vytvořit hlavní znaky, které odvozují to, že se jedná o padělání a napodobení umění. Hlavním znakem, který můžeme přiřadit k této činnosti, je prodej obrazů, které jsou vydávány za originály. Tuto odpověď zvolilo 65,4% ze 100% celkových respondentů. Tento faktor je klíčovým znakem podvodného jednání, neboť se přímo snaží uvést kupujícího v omyl. Kopírování stylu slavného umělce a použití chráněného motivu bez svolení autora je v tomto ohledu možné přiřadit též mezi významné znaky. Nejméně významným znakem je poté vystavení padělaného díla bez úmyslu ho prodat (8,4% ze 100%). Tento faktor naznačuje, že pouhá prezentace padělku nemusí být vnímána jako závažné porušení práv, pokud není spojena s úmyslem obohatit se finančním ziskem.

Otázka č. 10: Které z těchto činností podle Vás signalizují, že subjekt páchá trestnou činnost proti autorským a průmyslovým právům?

Graf č.7: Znaky trestné činnosti proti autorským a průmyslovým právům.⁶⁶

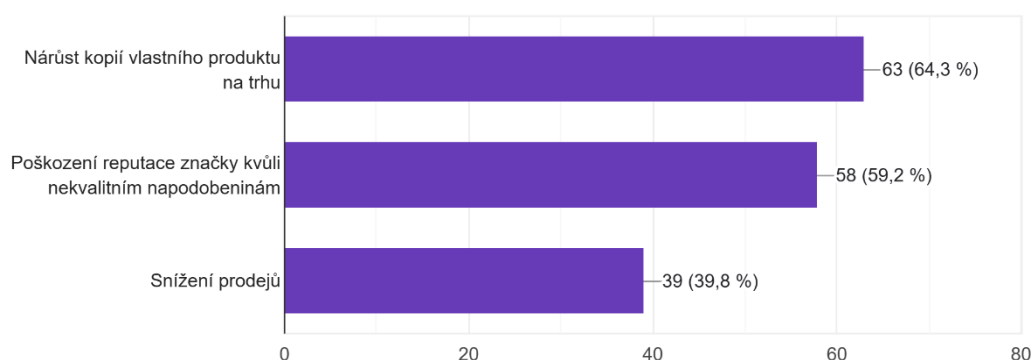
⁶⁵ Vlastní zdroj.

⁶⁶ Vlastní zdroj.

Následující otázka se zabývala možností určení znaků, které signalizují, že subjekt páchá trestnou činnost proti autorským a průmyslovým právům. Podle grafu je možné vyčlenit hlavní znak, a tím je použití loga podobného už existující firmě. Tuto odpověď zvolilo 73,5% respondentů ze 100%. Tento znak je zásadním faktorem, protože úmyslné napodobování vizuální identity zavedené firmy může spotřebitele uvést v omyl. Jako druhý znak, který je možné určit, je prodej bez potřebné licence nebo certifikace. Tuto odpověď zvolilo 57,1% ze 100% respondentů. Nejméně výrazným znakem je poté výroba nápadně podobných produktů jiným výrobkům. Tuto odpověď zvolilo 40,8% respondentů ze 100%.

Otázka č. 11: Které z těchto činností podle Vás signalizují, že se subjekt stal obětí trestné činnosti proti autorským a průmyslovým právům?

Graf č. 8: Znak obětí proti autorským a průmyslovým právům.⁶⁷

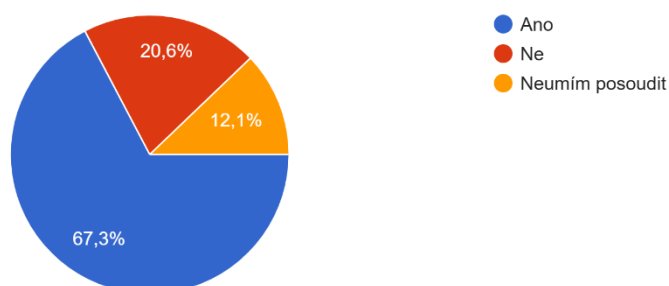

Otázka se zaměřuje na činnosti, podle kterých by bylo možné určit, zda se subjekt stal obětí v oblasti hospodářských trestných činů proti autorským a průmyslovým právům. Dle odpovědí můžeme na grafu vidět, že hlavním signálem je zvýšení kopie vlastního produktu na trhu a je tak možné určit, zda se subjekt opravdu stal obětí. Dále je možné říci, že je subjekt poškozen na reputaci právě kvůli zmíněným napodobeninám. Naopak nejméně významným indikátorem se podle odpovědí respondentů ukázalo být snížení prodejů. Přestože může být tento faktor důsledkem existence padělků na trhu, nemusí vždy přímo souviset s hospodářskou trestnou činností – pokles prodejů může být ovlivněn i jinými ekonomickými faktory, jako je změna poptávky, konkurence či celková situace na trhu.

⁶⁷ Vlastní zdroj.

Otázka č. 12: Myslíte si, že současné metody odhalování padělků (např. spektrografie, rentgen) jsou dostatečně efektivní?

Graf č. 9: Efektivita metod odhalování paděleného umění.⁶⁸

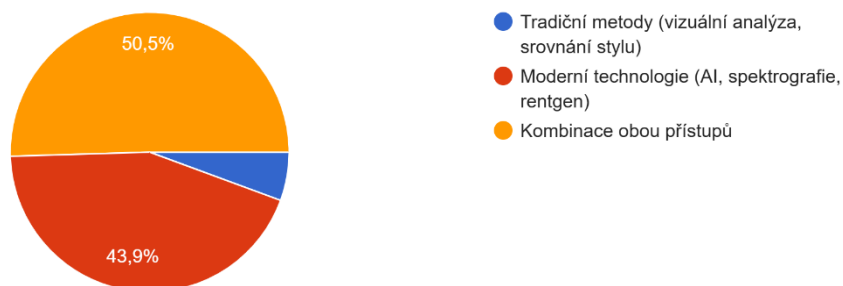

Graf znázorňuje, jak respondenti vnímají efektivitu metod používaných při odhalování padělků uměleckých děl. Výsledky ukazují, že většina respondentů (67,3 %) považuje tyto metody za dostatečně efektivní, což naznačuje, že současné postupy jsou v praxi využívány s relativně vysokou úspěšností. Na druhé straně vyjádřilo 20,6 % respondentů názor, že metody efektivní nejsou, což poukazuje na existenci určitých nedostatků a prostoru pro zlepšení v této oblasti. Na základě těchto výsledků lze konstatovat, že současné metody detekce padělků jsou obecně vnímány jako efektivní, avšak s určitými výhradami, které poukazují na jejich možné limity. I přesto je tímto zkoumáním hypotéza č.2 zamítnuta.

⁶⁸ Vlastní zdroj.

Otázka č. 13: Jaký způsob ověřování pravosti považujete za nejspolehlivější?

Graf č. 10: Způsoby ověřování padělaných děl.⁶⁹

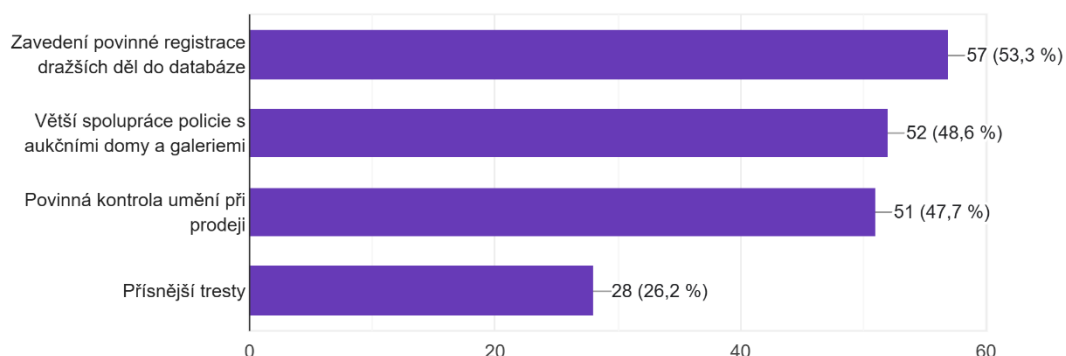

U této otázky 50,5 % respondentů zvolilo odpověď, že nejspolehlivější metodou je kombinace tradičních metod a moderních technologií, což naznačuje, že využití obou přístupů přináší nejlepší výsledky. 43,9 % respondentů se přiklonilo k názoru, že nejúčinnější jsou samotné moderní technologie, které umožňují detailní analýzu materiálu, stylu a historie uměleckých děl s využitím pokročilých vědeckých metod. Naopak pouze 5,6 % respondentů považuje za dostatečně efektivní tradiční metody, jako jsou expertizní posudky odborníků či vizuální analýza. Z výsledků výzkumu je tedy patrné, že nejúčinnější strategií není spoléhat se pouze na jeden přístup, ale kombinovat expertizu s technologickými inovacemi.

⁶⁹ Vlastní zdroj.

Otázka č. 14: Jaká opatření by podle Vás nejvíce pomohla snížit výskyt padělků?

Graf č. 11: Preventivní opatření.⁷⁰

Otázka se zabývá preventivními opatřeními, která by podle respondentů mohla snížit výskyt padělků. Z grafu je patrné, že mezi hlavní preventivní opatření, která respondenti volili, patřilo zavedení povinné registrace děl do databáze, což podpořilo 53,3 % ze 100 % respondentů. Autorku překvapilo, že pouze 26,2 % ze 100 % respondentů zvolilo možnost přísnějších trestů, a to i přesto, že velká část z nich vnímá současné postihy jako nedostatečné. Tento výsledek tedy vede k zamítnutí hypotézy č. 3 z pohledu kvantitativního výzkumu. Zároveň se ukazuje, že větší spolupráce mezi institucemi a povinná kontrola by podle respondentů mohly efektivně přispět k prevenci padělání. Tento postoj naznačuje, že veřejnost vnímá jako účinnější především systémová opatření zaměřená na prevenci, než samotné zpřísnění sankcí.

⁷⁰ Vlastní zdroj.

Otázka č. 15: Myslíte si, že by využití umělé inteligence mohlo výrazně pomoci při detekci padělků?

Graf č. 12: Využití umělé inteligence.⁷¹

Graf znázorňuje to, jak veřejnost nahlíží na použití AI. Jen malé procento respondentů (9,3 %) důvěřuje AI natolik, že by nemusela být kontrolována lidským faktorem. Naopak 56,1 % respondentů by preferovalo kombinaci AI a lidského dohledu, což naznačuje, že umělou inteligenci vnímají jako užitečný nástroj, avšak pouze za předpokladu určité míry lidské kontroly. Dalších 34,6 % respondentů je zásadně proti využívání AI, což odráží přetrvávající obavy vůči jejím schopnostem nebo možným rizikům jejího nasazení. Je tedy možné říci, že veřejnost v AI důvěru spíše nemá, ačkoli část z ní připouští její využití za předpokladu vhodné regulace a dohledu.

8.2 Vyhodnocení hypotéz

Dotazníkové šetření poskytlo cenné poznatky a přineslo hlubší vhled do zkoumané problematiky. Výsledky výzkumu částečně potvrdily hypotézu č. 1 a plně podpořily hypotézu č. 4, zatímco hypotézy č. 2 a č. 3 byly na základě získaných dat zamítnuty.

Hypotéza č.1:

Z analýzy odpovědí vyplývá, že hlavními signály pro identifikaci obětí hospodářské trestné činnosti proti autorským a proti průmyslovým právům jsou nárůst padělaných

⁷¹ Vlastní zdroj.

kopii na trhu a poškození reputace subjektu, zatímco samotné snížení prodejů může být spíše doprovodným než rozhodujícím faktorem. Pokud se jedná o pachatele, nejvýraznějším znakem je využití zavedeného loga, následované nelegálním prodejem bez licence a výrobou produktů s vysokou mírou podobnosti s originály.

Hypotéza č.2:

Je možné konstatovat, že současné metody detekce padělků jsou obecně vnímány jako efektivní, avšak s určitými výhradami, které poukazují na jejich možné limity. Výsledky naznačují, že přestože metody poskytují dobré výsledky, nelze je považovat za stoprocentně spolehlivé, a je tedy potřeba se nadále zaměřovat na jejich zlepšení.

Hypotéza č.3:

Navzdory převládajícímu názoru, že současné postihy jsou nedostatečné, volili respondenti jiná preventivní opatření. Tento rozpor naznačuje, že veřejnost nevnímá zpřísnění sankcí jako primární nástroj boje proti padělkům, ale spíše preferuje jiná preventivní opatření.

Hypotéza č.4:

Výsledky dotazníku ukazují, že finanční obohacení hraje v současnosti dominantní roli, zatímco motiv získání uznání přetrvává spíše okrajově. Tento posun může souviset s proměnou trhu s uměním, kde se stále více obchoduje s díly pro investiční účely, čímž se padělání stává především nástrojem pro nelegální obohacení.

9 Kazuistika

Závěr práce tvoří analýza vybraného případu, jejímž cílem je aplikovat teoretické poznatky na reálnou situaci. Lze tak odpovědět na hypotézy a cíle, které byly stanoveny v bakalářské práci. Kazuistika se zaměřuje na nedostatečnou efektivitu současných metod detekce padělků výtvarného umění, možnosti zlepšení prevence a navíc se autorka pokusí stanovit, zda je možné definovat to, zda subjekt páchá trestnou činnost.

Popis případu

Jednání obviněného J.P. spočívalo v tom, že v roce 2007 prodal 4 kusy obrazů s nepravdivým původem a vydával je za obrazy slavných českých malířů, ač tato díla sám namaloval. V období od září 2010 do října 2013 namaloval dalších 199 obrazů, které opět prodával jako díla slavných malířů prostřednictvím dalších osob. V této době PhDr. T.M. vyhotovil nejméně 35 znaleckých posudků, které vykazovaly závažné vady. I tak je obviněný označil za pravé.

Dne 22.9. 2015 byl obviněný J.P. uznán vinným trestným činem porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, trestným činem podvodu a zločinem padělání a napodobení díla výtvarného umění. Za uvedené trestné činy byl obviněnému J.P. uložen trest odnětí svobody v trvání 3 let, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu 5 let. Dále mu byl uložen trest propadnutí věci a byla mu uložena náhrada škody poškozeným v celkové výši 1 148 250 Kč.

Druhý obviněný PhDr. T.M. byl uznán vinným přečinem křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku a byl mu uložen trest odnětí svobody v trvání 8 měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 24 měsíců. Dále mu byl uložen trest zákazu činnosti na dobu 24 měsíců a zaplacení náhrady škody poškozeným v celkové výši 34 000 Kč.

Dne 23. 11. 2016 rozhodoval nejvyšší soud o dovoláních proti usnesení krajského soudu, kdy nejvyšší soud obě dovolání zamítl.

Dovolání obviněného J.P. spočívalo v tom, že poukazoval na nesprávné právní posouzení skutku jako úmyslné, i když v celém trestním řízení nebylo prokázáno, že by

obrazy prodával úmyslně jako pravé. Obhajoval se tím, že obrazy byly jen inspirovány tvorbou známých Českých malířů. Následně tyto obrazy prodával prostřednictvím M.K. Že se nejedná o originály, měla nasvědčovat nízká cena.

Dovolání obviněného PhDr. T.M. spočívalo v tom, že tyto znalecké posudky nevydával úmyslně a opravdu se při posuzování pravosti děl spletl. Zdůraznil i to, že neměl důvod tyto nepravdivé posudky prodávat.⁷²

Efektivita metod

V uvedeném případě je možné definovat, že metoda detekce znaleckým posudkem nebyla dostatečně efektivní pro zabránění tomu, aby se nepravá díla dostala na trh. Výsledek následně vedl k dlouhodobému páchání TČ. Klíčovým faktorem, který zabránil odhalení padělků, byly nepravdivé znalecké posudky, které vyhotovoval PhDr. T.M. I když tyto posudky obsahovaly vady, byly považovány za dostačující. V případě, že není možno najít, zda k vyhotovení znaleckého posudku byly použity další metody, není možné tyto metody zhodnotit.

Možnosti prevence

Hlavní prevence, která by mohla být vložena do tohoto případu, se týká zlepšení metody znaleckého posudku. Preventivní opatření, které by autorka považovala za možné, je zavedení dvojího znaleckého posudku. Před prodejem významného díla by tedy mělo být povinné získat minimálně dva na sobě nezávislé znalecké posudky, aby se tak minimalizovalo riziko neadekvátních znaleckých posudků. Tímto opatřením by se tak výrazně ztížila možnost prodeje padělaných děl a zároveň by byla zvýšena věrohodnost při nákupu.

Další prevenci je možné aplikovat v případě udělených trestů. U obviněného T.M. by bylo možné zvýšit hranici trestu odnětí svobody a u PhDr. T.M. by bylo možné prodloužit zákaz činnosti, aby byli oba obvinění odrazeni od dalšího páchání v TČ.

⁷²Judikáty.cz. Online. Dostupné z: <https://www.judikaty.info/cz/document/login/?redir=%2Fcz%2Fdocument%2Fnsr%2F128333%2F>. [cit. 2025-03-26].

Definice znaků páčání trestné činnosti

Z toho případu je možné určit několik znaků, které by nasvědčovali tomu, že subjekt páchá trestnou činnost právě v tomto ohledu. Prvním znakem je podezřele nízká cena, podle které lze pochybovat o tom, že se opravdu jedná o originální dílo. Dokonce i obviněný J.P. tvrdil, že cena, za kterou obrazy prodával, měly nasvědčovat tomu, že se nejedná o originál.

Mezi další znaky můžeme zařadit nejasný původ děl, o nichž právě obviněný J.P. vytvářel nepravé legendy. Původ děl je proto nutné ověřovat u věrohodných osob. Použití třetích osob k prodeji může být také znakem, že se jedná o situaci, ve které subjekt páchá TČ.

10 Diskuze

Tato kapitola se zaměřuje na interpretaci výsledků a jejich zaměření do širšího kontextu. Výsledky dotazníkové šetření, rozhovorů a kazuistiky přinesly cenné poznatky o vnímání této TČ, odhalování padělků, efektivitě současných metod a vhodných preventivních opatřeních.

Výzkum ukázal, že veřejnost vnímá tuto problematiku jako finančně motivovanou trestnou činnost. V rozhovoru respondent č. 1 uvedl: „*Padělatelé vytvoří falešný obraz, který se následně prodá za stovky tisíc korun, kdy jediným cílem je zde finanční profit. Žádný jiný faktor zde nehraje roli.*“ Při dotazníkovém šetření se toto tvrzení potvrdilo, když 88,8 % respondentů zvolilo odpověď, že hlavním motivem je právě zisk.

Největší část respondentů považuje současné právní postihy za nedostatečné. Na druhou stranu se ukázalo, že pouze malá část z nich podporuje zpřísnění trestů. Toto zjištění naznačuje, že respondenti preferují systémové změny před represivním opatřením.

Zobecnitelné příznaky

Podle provedeného výzkumu je možné přiřadit zobecnitelné příznaky k hospodářské TČ proti autorským a průmyslovým právům proti padělání a napodobení umění tak, aby mohlo být definováno, zda subjekt páchá, nebo je na subjektu páchána TČ.

Proti autorským a proti průmyslovým právům bylo možno definovat dva hlavní znaky, které by nasvědčovaly tomu, že subjekt páchá TČ. Jedním z těchto znaků je používání značky nebo loga podobného již zavedené firmě. Toto činění může značně ovlivňovat zákazníky, kteří mohou být přesvědčeni o tom, že se jedná o originál, ale ve skutečnosti se jedná o padělek.

Druhým zásadním znakem je prodej bez potřebné licence nebo certifikátu. Tento prodej porušuje právní normy, které upravují obchodování s produkty chráněnými autorskými a průmyslovými právy.

Možné je definovat i to, zda se subjekt stal obětí této TČ. Mezi hlavní znak řadíme nárůst kopií vlastního produktu. To znamená, že se na trhu vyskytují produkty zásadně podobné originálnímu produktu. Je možné říci, že tento znak může ovlivňovat subjekt na ziscích, a zároveň souvisí s druhým znakem, čímž je poškození reputace značky.

Za méně závažný znak, který je možné určit, je snížení prodeje. Tento znak sám o sobě nemusí znamenat, že se subjekt stal obětí těchto TČ, protože za snížení prodeje mohou stát i jiné okolnosti.

Tyto znaky lze definovat i při padělání a napodobení umění. Hlavním znakem, že pachatel páchá TČ, je prodej obrazů vydávaných za originály. Tento znak naplňuje i samotnou definici toho TČ. I kopírování stylu umělce je možné považovat za zásadní. Respondent č. 2 v kvalitativním výzkumu uvedl: *„vzhledem k množství těchto trestných činů není možné rozeznat určité znaky při páchání této trestné činnosti.“* Kvantitativní výzkum přesto umožnil zásadní znaky určit.

Rozpoznání této TČ je nadále složitým odvětvím a je nutné mu věnovat zvýšenou pozornost, aby bylo možné těmto TČ předejít.

Efektivita metod pro rozpoznání padělků

Z výzkumného šetření lze odvodit, že současné metody jsou dostatečně efektivní. Na tuto otázku odpovědělo kladně 63,3 % respondentů z dotazníkového šetření. Hlavním problémem, který lze v tomto odvětví spatřit, je nedostatečné množství těchto technik na určitých pracovištích zabývajících se prodejem umění. Respondent č. 1 uvedl: *„Na pracovišti metody pro odhalování padělků nejsou, obrazy se musí zasílat nebo odvézet nebo přijíždí znalec na konzultaci.“* Tento problém je spíše problémem finančním, a tak je velice obtížné ho řešit.

Zlepšování těchto metod má svůj postupný a pozvolný vývoj. Nejaktuálnější metodou je nyní využívání AI, která je rozebrána v teoretické části. Avšak respondenti jsou tomuto způsobu naklonění spíše negativně a stále spoléhají na tradiční metody. Je možné, že se tento postoj postupem času změní, jelikož se jedná o poměrně nové odvětví a veřejnost s touhou metodou nemá tak bohaté zkušenosti a poznatky jako s ostatními metodami.

Návrhy na preventivní opatření

Mezi hlavní preventivní opatření by mohlo být zařazeno zavedení dražších děl do databáze a vytvoření registru děl, který policii usnadní činnost proti této TČ. Respondent č. 2 uvedl: „*V současné době bohužel neexistuje centrální registr uměleckých děl.*“ Absence tohoto registru děl tedy značně ztěžuje jejich činnost.

Za další významné preventivní opatření lze považovat vytvoření větší spolupráce mezi policií a galeriemi nebo aukčními domy. I když oba respondenti na otázku zabývající se tímto problémem odpověděli, že spolupráce s jinými institucemi funguje, žádný z respondentů nezmínil tuto spojitost.

Dalším preventivním opatřením by mohlo být uskutečňování více kontrol a zavedení povinné certifikace pravosti díla. Kazuistika ale ukázala, že pouhá certifikace od jednoho znalce není vždy dostačující, proto by bylo vhodné zavést dvojího hodnocení znalců na sobě nezávislých.

Preventivní opatření které by také mohlo pomoci, je zvýšení trestů i přes to, že z dotazníkového šetření takový závěr nevychází. Tento závěr však vychází z rozhovoru s respondentem č. 1, který uvedl: „*Vysoké tresty za padělání umění, tak vyvolají v padělatelích strach z vysokých trestů a mají je odradit od páchání trestné činnosti.*“ Proto i toto opatření nachází své uplatnění.

Jak uvedl respondent č. 1: „*Běžný kupující by měl díla nakupovat v ověřených aukčních síních, kde je riziko falza minimální.*“ Předjetí koupi padělku lze hlavně při nákupu v ověřených aukčních síních.

Souvislost s teorií

Následující zjištění odpovídají teoretickému rámci, který upozorňuje na složitost boje proti padělání a napodobení umění. Pokud neexistují efektivní preventivní mechanismy a účinná kontrola trhu, není možné se tomuto jednání zcela vyhnout.

Závěr diskuze

Výsledky výzkumu potvrzují, že padělání umění je složitý fenomén, který nelze řešit pouze represivními opatřeními. Největší potenciál pro snížení této TČ spočívá v kombinaci prevence, efektivní kontroly a spolupráce mezi institucemi.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala hospodářskou trestnou činností proti autorským a průmyslovým právům se zaměřením na padělání a napodobení umění. Teoretická část se věnovala vymezení klíčových pojmů v oblasti autorského a průmyslového práva. V oblasti padělání a napodobení umění byla vysvětlena problematika, dále také definice a představení metod při odhalování padělků. Praktická část byla zaměřena na empirický výzkum zahrnující dotazníkové šetření, rozhovor a kazuistiku.

Výsledky výzkumu ukázaly, že padělání umění zůstává aktuálním problémem, má dopad nejen na trh s uměním, ale i na důvěru veřejnosti. Rozhovor i dotazníkové šetření potvrdily, že hlavním motivem pachatelů je na prvním místě zisk. Současné metody při odhalování padělků jsou efektivní, avšak stále existují pochybnosti a nepřesnosti, které je potřeba vnímat a stále vylepšovat. Z šetření dále vyplynulo, že respondenti vnímají jako efektivnější preventivní opatření systémového charakteru, jako je např. povinná registrace děl do databáze nebo povinná kontrola, přestože samotné zpřísnění trestů respondenti považovali za nedostatečné. Z kvantitativního výzkumu bylo možné určit základní znaky, které by mohly nasvědčovat tomu, že subjekt páchá TČ, nebo se subjekt stal obětí. Vyvodit to lze jak z pohledu hospodářské kriminality proti autorským a proti průmyslovým právům, tak z pohledu padělání a napodobení umění.

Z kvalitativního výzkumu vyplynulo, že neexistují jednoznačné znaky umožňující toto rozpoznání. Pro přesnější definici těchto znaků by se musel výzkum zabývat problematikou do větší hloubky. Musel by být větší okruh respondentů jak u dotazníkového šetření, tak u rozhovorů.

Rovněž byla zjištěna nedostatečná efektivita preventivních metod a byly koncipovány návrhy na její zlepšení.

Kazuistika následně přinesla pohled z praxe. Ukázala, jak fungují metody při odhalování padělků a to, jak se pachatelé mohou chovat. Z vybrané kazuistiky bylo možné odvodit, že znalecké posudky mohou být ne vždy dostatečně efektivní, a proto by měla být i jiná opatření, aby se zvýšila důvěryhodnost a snížila se možnost toho, že se padělek dostane na trh.

Na základě provedeného výzkumu byla hypotéza č.1 částečně zamítnuta, jelikož nebylo možné jednoznačně určit tyto znaky, ale je možné určit znaky, které by k této činnosti mohly vést. Hypotéza č. 2 byla částečně potvrzena. Současné metody jsou efektivní, ale stále se zde vyskytují nedostatky. Hypotéza č. 3 byla zamítnuta z kvantitativního výzkumu, při tom kvalitativní výzkum naznačil, že i zvýšení trestných sankcí by mohlo být preventivním opatřením. Hypotéza č. 4 byla potvrzena.

Je možné říci, že hlavní cíl bakalářské práce nebyl zcela naplněn. Vedlejší cíl, který se týkal preventivních opatření, byl naplněn a druhý vedlejší cíl, který byl stanoven ohledně neefektivních metod, nebyl naplněn, jelikož vyplynulo, že současné metody efektivní jsou.

Závěrem lze konstatovat, že boj proti padělání a napodobování umění vyžaduje zvýšenou pozornost a zlepšení metod prevence. Dále je potřeba zvýšit povědomí široké veřejnosti, aby došlo k omezení výskytu této TČ.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ADAMEC, J a ŠAMŠULA, P. *Průvodce výtvarným uměním I*. Praha: SPL - Práce; Albra, 2000. ISBN 9788086287225.
2. ARNAU, F. *Umění padělatelů, padělatelé umění*. Praha: Orbis, 1973. ISBN 11-015-73.
3. CASEMENT, W. *The Many Faces of Art Forgery: From the Dark Side to Shades of Gray*. Maryland: Rowman & Littlefield, 2022. ISBN 1538158000.
4. FALADOVÁ, A. *Autorská právo v praxi*. Praha: FCC PUBLIC, 2015. ISBN 978-80-86534-26-8.
5. FRYŠTÁK, M. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. ISBN 978-80-87071-18-2.
6. GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ I. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 9788074786143.
7. HEBBORN, E. *The Art Forger's Handbook*. New York: WOODSTOCK, 1977. ISBN 1-58567-626-8.
8. HORÁČEK, R. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2. Vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 9788074004179.
9. INNES, B. *Falza a padělky*. Praha: Knižní klub, 2006. ISBN 80-242-1706-6.
10. KOLEKTIV. *Autorské právo. 2015*. Praha: Občanské sdružení Medias res, 2015. ISBN 978-80-87957-05-9.
11. KULKA, T. *Umění a falzum*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-0954-X.
12. OTTO, J. *Ottův slovník naučný XXVI*. 2. Vydání. Praha: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-440-9. PAVLAS, R. In: *Průmyslové a autorské právo*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2012, s. 145-146. ISBN 978-80-248-2611-0.
13. ŠEBELOVÁ, M. *Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, 2006. ISBN 80-251-1090-7.
14. ŠULC, P. *Autorské právo v otázkách a odpovědích*. Praha: Pierot, 2012. ISBN 8073532239.
15. ZAHŘÁDKA, P. *Estetika na přelomu milénia*. Brno: Barrister and Principal, 2010. ISBN 978-80-87474-11-2.

Elektronické zdroje

1. *Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works*. Online. WIPO. 2021. Dostupné z: <https://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/>. [cit. 2025-03-25].
2. HORTON, M. *Neural Network Pinpoints Artist by Examining a Painting's Brushstrokes*. Online. Developer.nvidia. 2022. Dostupné z: https://developer.nvidia.com/blog/neural-network-pinpoints-artist-by-examining-a-paintings-brushstrokes/?utm_source=chatgpt.com. [cit. 2025-03-25].
3. HORTON, M. *Neural Network Pinpoints Artist by Examining a Painting's Brushstrokes*. Online. Developer.nvidia. 2022. Dostupné z: https://developer.nvidia.com/blog/neural-network-pinpoints-artist-by-examining-a-paintings-brushstrokes/?utm_source=chatgpt.com. [cit. 2025-03-25].
4. *Chemicko-technologická laboratoř*. Online. Ng prague. Dostupné z: <https://www.ngprague.cz/o-nas/stranka/chemicko-technologicka-laborator>. [cit. 2025-03-25].
5. *Je to ten pravý? Padělané umění někdy nepoznají znalci ani autoři*. Online. ČT24. 2021. Dostupné z: <https://ct24.ceskafevize.cz/clanek/kultura/je-to-ten-pravy-padelane-umeni-nekdy-nepoznaji-znalci-ani-autori-28554>. [cit. 2025-03-25].
6. *Judikáty.cz*. Online. Dostupné z: <https://www.judikaty.info/cz/document/login/?redir=%2Fcz%2Fdocument%2Fnsr%2F128333%2F>. [cit. 2025-03-26].
7. KOVAL, V a DUCHKOVÁ, A. *Infračervené paprsky odhalí i neviditelné tahy*. Online. IROZHLAS. 2018. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/kultura/vytvarne-umeni/obrazy-litomysl-kostel-vysetreni-infracervene-zareni-rentgen-tahy-stetcem-malba_1802262238_pla. [cit. 2025-03-25].
8. KROBKOVÁ, A. *Chemie jako zrcadlo umění*. Online. Český rozhlas. 2012. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/chemie-jako-zrcadlo-umeni-6638984>. [cit. 2025-03-25].
9. *Kunst-begriff*. Online. Kunst- Vorschlag einer Definition. 2013. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20140111152520/http://www.sportwissenschaft.uni-hamburg.de/tiedemann/documents/kunstdefinition.html>. [cit. 2025-03-25].
10. KUSALA, J. *Rentgenové záření*. Online. Cez.cz. 2004. Dostupné z: <https://www.cez.cz/edee/content/microsites/rtg/k34.htm>. [cit. 2025-03-25].
11. PRISTÁŠOVÁ, A. *Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví*. Online. Ministerstvo Průmyslu a Obchodu. 2006. Dostupné z: <https://mpo.gov.cz/dokument20974.html>. [cit. 2025-03-25].

12. SVOBODA, J. *STRV investovali do českého startupu OneProve, který odhaluje padělky pomocí umělé inteligence*. Online. CZECHCRUNCH. 2017. Dostupné z: https://cc.cz/ceske-strv-investuje-do-startupu-ktery-odhaluje-padelky-pomoci-umele-inteligence/?utm_source=chatgpt.com. [cit. 2025-03-25].
13. *Výzkumná oddělení*. Online. Ústav přístrojové techniky Akademie věd České republiky, v. v. i. Dostupné z: <https://www.citacepro.com/dok/nUMF0RFdkOqf2qV5>. [cit. 2025-03-25].
14. ZELENÁ, R. *Ramanova spektroskopie proti padělatelům umění*. Online. SCIENCEmag. 2016. Dostupné z: <https://sciencemag.cz/ramanova-spektroskopie-proti-padelatelum-umeni/>. [cit. 2025-03-25].

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. *Vyhláška č. 133/1980 Sb. o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl*. In: Sbírka zákonů, Česká republika [online]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/04/Bernska-umluva.pdf>
2. ČESKO. *Zákon č. 121/2000 sb. Autorské právo Průmyslová práva* (tiskový zákon). In: Sbírka zákonů, Česká republika. 2014.
3. ČESKO. *Zákon č. 40/2009 sb. Trestní zákoník* (tiskový zákon). In: Sbírka zákonů, Česká republika. 2023.

Seznam zkratek

AI- Umělá inteligence

AutP- Autorské právo

AutZ- Autorský zákon

BÚ- Bernská úmluva

RASK- Ramanova spektroskopie

RTG- Rentgenové záření

TČ- Trestná činnost

Seznam tabulek a grafů

Graf č. 1: Setkání s případem padělání nebo napodobení umění

Graf č. 2: Druhy padělaných děl

Graf č. 3: Motiv pachatelů

Graf č. 4: Faktory signalizující padělek

Graf č. 5: Právní postihy

Graf č. 6: Znaky trestné činnosti padělání a napodobení umění

Graf č. 7: Znaky trestné činnosti proti autorským a průmyslovým právům

Graf č. 8: Znaky obětí proti autorským a průmyslovým právům

Graf č. 9: Efektivita metod odhalování paděleného umění

Graf č. 10: Způsoby ověřování padělaných děl

Graf č. 11: Preventivní opatření

Graf č. 12: Využití umělé inteligence.

Seznam příloh

Příloha č. I: Rozhovor s majitelem aukčního domu.

Příloha č. II: Rozhovor s odborem hospodářské kriminality ÚSKPV Policejního prezidia
PČR

Přílohy

Příloha č. I rozhovor s majitelem aukčního domu

1. Jaké jsou nejčastější formy padělků, se kterými se setkáváte? (obrazy, sochy, grafiky, staré rukopisy...)
2. Jaké faktory nejčastěji motivují pachatele k padělání uměleckých děl?
3. Je možné rozeznat že subjekt páchá trestnou činnost?
4. Je možné rozeznat že je na subjektu páchaná trestnou činnost?
5. Považujete tresty za padělání děl za dostatečné?
6. Spolupracují aukční domy s jinými galeriemi/aukčními domy/policíí při odhalování padělků? Máte na pracovišti dostupné techniky k prověřování děl?
7. Jaká preventivní opatření by mohla snížit výskyt padělaných uměleckých děl na trhu?
8. Jak může běžný kupující rozeznat padělek od originálu? Jaká opatření by měla být dostupná veřejnosti?

Příloha č. II rozhovor s odborem hospodářské kriminality ÚSKPV Policejního prezidia PČR

1. Jak často se policie setkává s případy padělání umění v České republice?
2. Jaké jsou nejčastější formy padělků, se kterými se setkáváte? (obrazy, sochy, grafiky, staré rukopisy...)
3. Jaké faktory nejčastěji motivují pachatele k padělání uměleckých děl?
4. Jaké jsou první kroky při vyšetřování podezření na padělek uměleckého díla?
5. Je možné rozeznat že subjekt páchá trestnou činnost?
6. Je možné rozeznat že je na subjektu páchaná trestnou činnost?
7. Spolupracuje česká policie se zahraničními institucemi a jinými institucemi při odhalování padělků?
8. Jaká preventivní opatření by mohla snížit výskyt padělaných uměleckých děl na trhu?
9. Jak může běžný kupující rozeznat padělek od originálu? Jaká opatření by měla být dostupná veřejnosti

10. Jaká legislativní opatření by mohla pomoci efektivněji bojovat proti padělání umění?